

บทที่ 4

กรอบของกระบวนการผลิตข้าว ไทโรทัศน์

กระบวนการผลิตข้าวเพื่อนำเสนอออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ แม้จะเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นระบบอย่างชัดเจน หากแต่ในทางปฏิบัติจะพบว่ากระบวนการผลิตข้าวเป็นการทำงานที่ซับซ้อน ละเอียดยิ่ง และต้องใช้ความรอบคอบในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจตามขั้นตอนต่าง ๆ กว่าจะได้มาซึ่งข้าว ไทโรทัศน์ ให้ผู้ที่สนใจข่าวสารได้ชมกันทุกวัน

เนื่องจากเหตุผลในเบื้องต้นที่ว่า ไทโรทัศน์ไทยทุกช่องเป็นกิจการของรัฐ โดยโครงสร้างและกรรมสิทธิ์ จึงมีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะเกิดจากความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้องนักของผู้ควบคุมดูแลสถานีโทรทัศน์ในระดับนโยบาย

...เท่าที่ผ่านมาในอดีต ยังมีความเข้าใจที่ค่อนข้างจะสับสน คือ ผู้บริหาร ซึ่งหมายถึงระดับนักการเมืองที่เข้ามาดูแลในระดับนโยบาย มักจะมองว่า อ.ส.ม.ท. หมายถึงสื่อสารมวลชนที่รับใช้รัฐบาล...ทำตามรัฐบาลให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้... (ถวัลย์ศักดิ์ สุชะววรรณ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

...รัฐบาลบางคนจะคุยในข้าวเป็นสินบาทเดียว ซึ่งเราไม่เคยทำ ไม่เคยให้คน ๆ หนึ่งพูดสินบาทเดียวให้ฝ่ายตรงข้ามพูดคนเดียว โดยจรรยาบรรณของคนทำข่าวแล้วเราไม่ทำ แต่เป็นเพราะสภาวะรอบข้างทำให้เราต้องทำหรือว่าอาจจะเป็นเพราะความเชื่อที่ว่า สื่อมวลชนเป็นของรัฐ... (พรหมทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

ทั้งยังพบว่า ในบางครั้งจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อมวลชนขัดแย้งกันเองกับนโยบายขององค์กร

...ความมีข้อจำกัดในเรื่องสิ่งที่เขาใช้กับเรา ก็คือ การเสนอข่าวที่ต้องไม่ทำลายความมั่นคง ทำให้บางครั้งจรรยาบรรณไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ มีไม่มากเท่าที่ที่วีต่างประเทศเสนอได้... (พรหมทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

...เพียงแต่ว่าในกรอบจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างกันออกไปก็อาจจะมีการพูดคุยกันว่าทำอย่างไร ข่าวนี้จึงจะออกไปในลักษณะที่สมดุลย์หรือเป็นธรรมที่สุด แต่ถ้ามีเหตุการณ์อะไรแล้วมีคำสั่งมาเราก็ต้องทำตามนั้น... (ถวัลย์ศักดิ์ สุชะววรรณ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่า ในการเสนอข่าวออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในแต่ละสถานีนั้น มักจะมีอิทธิพล หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ทำให้ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจ (decision maker) ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตข่าว ต้องมองไปหลายแง่มุม เพื่อให้ลักษณะเนื้อหาของข่าวที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชมสอดคล้องกับนโยบาย ระเบียบปฏิบัติ ประเพณีปฏิบัติของสถานี ตลอดจนจรรยาบรรณ อุดมการณ์ หรือแม้แต่อำนาจแฝงอื่นใด ที่ไม่มีผู้ใดกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นั่นคือ สิ่งที่ผู้วิจัยหมายความถึง "กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์" นั้นเอง

กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ที่จะกล่าวถึงในบทนี้ เป็นการประมวลวิเคราะห์ และสรุปจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และคำบอกเล่าของผู้บริหารสถานีบรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติงานข่าวอยู่ในแต่ละสถานี ซึ่งผู้วิจัยแบ่งแยกรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

กรอบของกระบวนการผลิตข้าว ไทไรทัศน์

ฝ่ายข้าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง มีกรอบของกระบวนการผลิตข้าว ที่แบ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้ คือ

1. ระเบียบปฏิบัติ
2. ประเพณีปฏิบัติ

1. ระเบียบปฏิบัติ แยกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1.1 ส่วนที่เป็นระเบียบปฏิบัติร่วมกันทุกสถานี
- 1.2 ส่วนที่เป็นระเบียบปฏิบัติเฉพาะสถานี

ในที่นี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึงประเด็นทั้งสองตามลำดับต่อไปนี้

1.1 ส่วนที่เป็นระเบียบปฏิบัติร่วมกันทุกสถานี

ในปัจจุบันมีกฎหมายสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ในกระบวนการสื่อสารมวลชนเพื่อประโยชน์ของสาธารณะในกรอบของกฎหมาย ในแง่ของการข่าวก็เช่นกัน กรอบที่เป็นกฎหมายสื่อสารมวลชน จะควบคุมผ่านองค์กรหรือสถาบัน เช่น กฎหมายจะควบคุมนโยบายหรือวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานในการปฏิบัติงานข่าวมิให้ปฏิบัติในทางขัดต่อกฎหมาย หรือล่วงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หากฝ่าฝืนก็จะมีมาตรการลงโทษขององค์กรหรือสถาบันนั้น โดยอาจมีการลงโทษหรือสภาพบังคับอื่นแก่ผู้บริหาร นอกจากนี้ กรอบของกฎหมายยังควบคุมตัวบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว เช่น การที่มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ประกอบวิชาชีพนี้ หรือควบคุมขั้นตอนในการขออนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งบังคับให้ปฏิบัติวิชาชีพโดยยึดถือหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หากละเมิดต่อข้อกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ อาจถูกลงโทษหรือได้รับสภาพบังคับ เป็นต้น ซึ่งในทางปฏิบัตินี้จะมีคณะบุคคลที่แต่ละสถานีจัดตั้งขึ้นให้เป็นคณะกรรมการที่คอยสอดส่องดูแล และควบคุมมิให้รายการที่จะ

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ของตนเองล่วงหน้า เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยยึดหลักการ
ลงโทษ และสภาพบังคับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายสื่อมวลชนดังกล่าวต่อไป

ในทุกสังคมย่อมมีปัญหาความขัดแย้ง อันเนื่องมาจากการแข่งขันเพื่อแย่งชิง
ผลประโยชน์กัน ซึ่งย่อมมีทั้งผู้ได้เปรียบเสียเปรียบ ผู้ที่ได้อำนาจ และผู้ที่เสียอำนาจ
จึงมีความไม่ยุติธรรมให้เห็นกันอยู่ทั่วไป สื่อมวลชนเป็นผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นปากเสียงของ
ประชาชน การเสนอข่าวจึงมักมีการขุดคุ้ยเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นภัยต่อสังคม
หรือความไม่เป็นธรรมที่บังพวนมาเสนอให้ประชาชนรับทราบ สังคมจึงยอมรับรองสิทธิเสรีภาพ
ของสื่อมวลชนในเรื่องนี้ในระดับหนึ่ง และการยอมรับรองนี้เอง ก็คือ การคุ้มครองโดยอาศัย
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนในการเสนอข่าวนั้น ๆ เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชน
ในการเสนอข่าวเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หากสื่อมวลชนปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขต
ของสิทธิและเสรีภาพที่ตนมี อย่างเคร่งครัด ก็จะไม่มีความผิดในทางกฎหมาย
ได้

เนื่องจากเหตุผลที่ว่า รัฐบาลต้องการให้กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2498 รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติวิทยุ
กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ขึ้น ต่อมา พ.ศ. 2502 ได้มีการแก้ไข
เพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นฉบับที่ 2 เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐบาล
ยังได้พิจารณาเห็นว่าวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชน
ได้โดยรวดเร็ว แพร่หลายอย่างทั่วถึง ทั้งยังมีผลที่อาจกระทบถึงการเมือง การทหาร
เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ ตลอดจนการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม
ฉะนั้น เพื่อให้สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง
อยู่ภายใต้ระเบียบเดียวกัน และดำเนินกิจการให้เป็นประโยชน์โดยแท้จริงแก่รัฐและประชาชน
ให้มากที่สุด จึงได้กำหนดระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ขึ้น
โดยมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือ กบว. เป็นผู้กำหนด
หลักเกณฑ์การพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ

สำหรับระเบียบปฏิบัติของการเสนอข่าวทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่องนั้น มีคำสั่ง
ของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 17 ซึ่งใช้บังคับแก่สถานีโทรทัศน์ทั้งของทางราชการ

และของเอกชนทั่วราชอาณาจักร ตามข้อ 3 กำหนดไว้ว่ารายการข่าว หมายรวมถึงข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศข่าวกีฬา และการวิเคราะห์ข่าว ซึ่งอาจออกอากาศในรูปแบบภาพยนตร์ ภาพการอ่านข่าวหรือการอ่านข่าวประกอบภาพยนตร์หรือภาพ นอกจากจะต้องอยู่ในลักษณะทั่วไปตามข้อ 2 แล้ว ยังต้องไม่เป็นข่าวเท็จไม่ว่าในลักษณะใด ๆ สำหรับข้อ 2 นั้น กำหนดไว้ดังนี้ คือ ให้สถานีโทรทัศน์บางสถานีเอกรายการในลักษณะทั่วไปดังต่อไปนี้

- ก. ส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ข. เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม
- ค. คาพูดหรือข้อความที่ใช้ต้องสุภาพเรียบร้อยและ ไม่เป็นภาษาวิบัติ
- ง. ไม่เป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- จ. ไม่ทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการอลหม่านหรือก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน
- ฉ. ไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งชาติ หรือสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับต่างประเทศ
- ช. ไม่เป็นการพาดพิงถึงบุคคล หรือสถาบันใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นไปในทางลามกอนาจาร
- ซ. ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ วัฒนธรรม ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- ฅ. ไม่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายอันอาจก่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน
- ญ. ไม่เป็นการชี้ช่องหรือเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เด็กหรือเยาวชน
- ฎ. ไม่เป็นการเปิดเผยความลับของทางราชการ

ในการเสนอรายการข่าวทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ กบว. มีระเบียบว่าด้วยการส่งภาพยนตร์ข่าวออกอากาศทางวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2521 ซึ่งหมายถึง ภาพยนตร์ข่าวทุกประเภท ไม่ว่าจะ เป็นภาพยนตร์ข่าวในประเทศภาพยนตร์ข่าวต่างประเทศ และแผ่นภาพข่าวหรือแผ่นภาพสไลด์ ตลอดจนข้อความที่เป็นตัวหนังสือและคำพูดที่ใช้ประกอบคำเสนอข่าว ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสารคดีเชิงข่าว และภาพยนตร์ข่าวบริการธุรกิจ ตามระเบียบดังกล่าว

กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานี หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการสถานี เป็นผู้ใช้ดุลยพินิจพิจารณาภาพยนตร์ข่าว ก่อนที่จะให้มีการส่งภาพยนตร์ดังกล่าวออกอากาศได้ การใช้ดุลยพินิจพิจารณาข่าวที่จะส่งออกอากาศให้ยึดหลักเกณฑ์ตามข้อ 14 และข้อ 15 แห่งระเบียบว่าด้วยการตรวจและพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2521 โดยเคร่งครัด และให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 และคำสั่งต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการเสนอข่าววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ระเบียบว่าด้วยการตรวจและพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2521 ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนั้น มีขึ้นเพื่อให้การตรวจพิจารณาเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ตลอดจนระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) สำหรับระเบียบข้อ 14 และข้อ 15 แห่งระเบียบว่าด้วยการตรวจและพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2521 นั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หมวดที่ 4

หลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์

ข้อ 14 ภาพยนตร์ที่จะส่งออกอากาศทางสถานี ต้องมีลักษณะดังนี้

- (1) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือไม่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ
- (2) ไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ
- (3) ไม่เป็นการลบหลู่เหยียดหยามหรือสร้างความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด ๆ หรือเป็นการไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ
- (4) ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจกระทบกระเทือนหรือหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์ รวมถึงประมุขของประเทศอื่น ๆ ด้วย
- (5) ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลาย หรือกระทบ

กระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

(6) ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจ ก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(7) ไม่เป็นการแสดงออกทางขี้ขลาดลามลอบหรือลามกอนาจาร

(8) ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรมป่าเถื่อน หรือ อูจาดแก่ผู้ชม

(9) ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อจ้อ หลอกหลวง ไร้สาระ ซึ่งอาจชักจูง ให้เด็กและเยาวชนหลงเชื่ออย่างงมงาย

(10) ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูง หรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น

ข้อ 15 การใช้ภาษาไทยในภาพยนตร์ ไม่ว่าจะ เป็นคำพูดหรือตัวหนังสือ จะต้อง เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักภาษาไทยและไม่เป็นภาษาวิบัติ (กฎหมายสื่อสารมวลชน, รศ. พิสิทธิ์ ชวาลาธวัช, 2532)

ระเบียบของ กบว. ที่เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ดังกล่าว ในระยะหลังประชาชนเริ่มมองเห็นการถูกครอบงำโดยผู้มีอำนาจในบ้านเมืองมากขึ้น หลายคนมองว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานข่าวที่ต้องมี เรื่อง การเมือง เรื่องอำนาจ หรือเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ต่างก็เป็นไปอย่างขาดความ เป็นอิสระ อยู่ใต้อำนาจรัฐมากเกินไป ดังนั้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติเสียใหม่ เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานในสถานีโทรทัศน์ที่เปิดกว้างมากขึ้น ซึ่งโดยหลักการแล้ว การดำรงขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบตัวใหม่นี้กลุ่มผู้ดำรงมีความตั้งใจว่า จะให้สถานีวิทยุกระจาย เสียงและวิทยุโทรทัศน์มีความเป็นอิสระ ในการใช้ดุลยพินิจควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานีเอง โดยอาศัยความสำนึกในหน้าที่ และจรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อสารมวลชน ของเจ้าหน้าที่ เป็นเครื่องชี้ทาง

...เดี๋ยวนี้ เปิดกว้างให้สถานีต่าง ๆ ได้ใช้ดุลยพินิจ มีความสำนึกมีจรรยาบรรณ ขึ้นชอรัตัวเองในการเสนอข่าวประจำวัน ไม่ได้มีการตรวจสอบโดยคณะกรรมการใด ๆ ให้สถานีแต่ละสถานีพิจารณาตนเอง... (สดแสง อาสังข์สมานันท์, เจ้าหน้าที่กองงาน กบว. กรมประชาสัมพันธ์)

สำหรับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีรายละเอียดโดยย่อในส่วนสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535

.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 "

ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ 3. ให้ยกเลิก

(1) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518

(2) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2531

(3) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2531

(4) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4)

พ.ศ. 2534 และ

(5) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 5)

พ.ศ. 2535

ข้อ 4. ในระเบียบนี้

"กกช." หมายความว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ

ข้อ 6. กกช. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ

ข้อ 7. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) เป็นข้าราชการการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมืองเป็นที่ปรึกษาของพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเป็นเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (2) เป็นผู้แทนขององค์การเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง
- (3) เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในธุรกิจเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือในธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับธุรกิจวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อ 11. กกช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอนโยบายการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการจัดตั้งหรือย้ายสถานี
- (3) พิจารณาและอนุญาตให้จัดตั้งหรือย้ายสถานี
- (4) กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการค้าเงินการดำเนินงาน การดำเนินโฆษณาและบริการธุรกิจของสถานี
- (5) เสนอแนะการจัดสรรคลื่นวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นไปตามนโยบายการสื่อสารมวลชน เกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

และวัตถุประสงค์แห่งระเบียบนี้

- (6) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะพึงประสงค์ทางเทคนิค
- (7) กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ ของบุคลากร
สถาน
- (8) รับฟังและพิจารณาคำร้องเรียนจากประชาชน และบุคลากรของสถาน
และของสาธารณชน เสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาแก้ไข เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิ
ในการรับรู้ข่าวสาร
- (9) ตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือ
ตามที่ กกช.มอบหมาย
- (10) ให้คำแนะนำ กำกับดูแล และตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้
สถานปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือเงื่อนไขและข้อบังคับที่ กกช.กำหนด
- (11) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีทุกหกเดือน
- (12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้และตามที่คณะรัฐมนตรีหรือ
นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 12. การให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ให้เป็นไปตาม
เจตนารมณ์ของการผลิตสื่อเพื่อการบริการสาธารณะ และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่าง
แท้จริง

การส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นอกจากจะให้ เป็นไปตามวรรคหนึ่งแล้ว
ให้วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (2) เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสารการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อ
ความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
ของประชาชน

ข้อ 27. สถานีต้องจัดทำแผนผังรายการหลักตามสัดส่วนรายการให้เหมาะสม ทั้ง
ประเภทรายการข่าวสาร สารคดี ความรู้ หรือบันเทิง รายการเพื่อเด็กและเยาวชน
รายการภาพยนตร์ ตลอดจนรายการประเภทโฆษณาและบริการธุรกิจตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับ
อนุมัติ

ข้อ 28. ในกรณีจำเป็น กกช. อาจร้องขอให้สถานีทุกสถานีถ่ายทอดรายการหนึ่งรายการใดได้

ข้อ 30. สถานีต้องไม่פקไฟหรือกระทำการเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในทางการเมือง

ข้อ 35. ในกรณีที่สถานีดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบนี้หรือฝ่าฝืนเงื่อนไข ข้อบังคับ หรือระเบียบที่ กกช. กำหนดให้ กกช. มีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) ออกคำสั่งให้สถานีเข้มงวดเป็นลายลักษณ์อักษร
- (2) ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร
- (3) มีคำสั่งระงับการออกอากาศรายการที่ฝ่าฝืน
- (4) เพิกถอนการอนุญาตหรือการรับรองที่ได้ออกให้ตามระเบียบนี้ หรือ
- (5) มีคำสั่งให้ปิดสถานี

ข้อ 39. ในระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งใด ๆ ที่อ้างถึงคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ให้หมายถึง คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.)

ข้อ 40. บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไข วิธีการ คำสั่งใดหรือมติ กบว. ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ หรือถูกยกเลิกโดยมติ กกช.

ประกาศ ณ วันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2535

อานันท์ ปันยารชุน
(นายอานันท์ ปันยารชุน)
นายกรัฐมนตรี

ระเบียบปฏิบัติตั้งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นระเบียบที่ทุกสถานฝึกอบรมร่วมกัน ภายใต้การดูแลและควบคุมตนเองของคณะกรรมการสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง เพื่อให้การผลิต รายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการข่าว ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง แต่ปัจจุบัน กกช. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบดูแลรายการ โดยมีนายอรุณ งามดี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นประธานเพื่อหาหลักเกณฑ์มากำหนดแนวทาง ให้สถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ขณะเดียวกัน คณะอนุกรรมการก็เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ที่ สถานีเหล่านั้นนำเสนอออกอากาศ รวมไปถึงสิ่งอื่น ๆ ที่ต้องการจะใหม่ เพื่อนำไปพิจารณา กำหนด ในหลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ต่อไป

1.2 ส่วนที่เป็นระเบียบปฏิบัติเฉพาะสถานี ประกอบด้วยส่วนสำคัญต่อไปนี้

1.2.1 นโยบายสถานี

1.2.2 ระบบการบริหารงานและกฎระเบียบของสถานี

นโยบายของสถานี

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่เป็นที่ทราบและเป็นประเพณีปฏิบัติกันต่อ ๆ มาว่า การผลิตข่าวของสถานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ บริการประชาชนโดยไม่คำนึงถึงผลกำไร บริการข่าวสารให้ครบถ้วนในทุกด้าน อันได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และข่าวท้องถิ่น เพื่อบริการข่าวสารที่มีความสมดุลง่าย ถูกต้อง และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

... ความจริงแล้วนโยบายข่าวของช่อง 3 มีที่แน่ชัดอยู่อย่างเดียวว่าเป็นบริการที่ไม่ คิดถึงผลกำไร เป็นบริการที่ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องในข่าวทุกรูปแบบที่เราจะ ทำได้ ... (พรรณทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 มีวัตถุประสงค์ในการ เสนอข่าวที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเครื่องมือในการแจ้งข่าวและคำสั่ง ให้ทหารและประชาชนที่เกี่ยวข้องทราบ

2. เผยแพร่กิจการของกองทัพบก และส่วนราชการอื่น ๆ นอกจากกองทัพบกที่เห็นสมควร

3.ต่อต้านการโฆษณาของฝ่ายตรงข้าม

4. ดำเนินการทางจิตวิทยาในความอำนวยความสะดวกของกองทัพบก

5. เผยแพร่นโยบายของรัฐ

6. บำรุงความรู้และให้ความบันเทิงแก่ทหารและประชาชน

7. สนับสนุนการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมของชาติ แก่ทหารและประชาชน

8. กระจายข่าวสารทั้งภายในและภายนอกประเทศ

9. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างทหารและประชาชน (พันธกิจ วิชาสามัญ กาลละ ช่อง 5, สัมภาษณ์)

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ไม่มีนโยบายข่าวที่กำหนดไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรเช่นกัน แต่ก็เป็นที่ทราบและมีแนวปฏิบัติกันอย่างกว้าง ๆ โดยยึดถือหลักปฏิบัติตามนโยบายหลักของสถานีที่มีการกำหนดไว้ ได้แก่

1. ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวสารของรัฐบาล

2. ให้การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ

3. ให้บริการกับหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมและการพาณิชย์

4. ให้ความรู้ในรูปของความบันเทิง

5. ให้รายได้แก่สถานีเพื่อประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพรายการ

6. ยึดมั่นที่จะเสนอความจริง พร้อมกับความงดงามด้านวัฒนธรรมอันล้ำค่า เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของประชาชนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม

...นอกจากนี้ หลักการเสนอข่าวอย่างกว้าง ๆ ของช่อง 7 สี ก็คือ การเสนอข่าวที่น่าสนใจได้รวดเร็ว เนื้อข่าวถูกต้องและเสนอข่าวหลายประเภท เพื่อให้ได้ข่าวที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสูงสุดของฝ่ายข่าว คือ นายชาติเชื้อ วรรณสูตร ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ผู้จัดการ

ฝ่ายข่าวแล้ว นายชาติเชื้อ ยังดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการบริษัท และที่สำคัญคือเป็นผู้อำนวยการสถานีอีกด้วย ดังนั้น ในการบริหารงานฝ่ายข่าว นายชาติเชื้อจะเป็นผู้กำหนดนโยบายมอบผ่านศูนย์ปฏิบัติการข่าว และปล่อยให้อยู่ในความรับผิดชอบและตัดสินใจของศูนย์ปฏิบัติการข่าวเป็นส่วนใหญ่ โดยปกติแล้วนายชาติเชื้อจะไม่ลงมาคุมฝ่ายข่าวด้วยตนเอง ยกเว้นในกรณีที่ศูนย์ปฏิบัติการข่าวลั้งเล หรือไม่กล้าตัดสินใจเสนอข่าวที่มีลักษณะ 'ล่อแหลม' ... (พรสุรีย์ ธนะศรีสีบวงส์, วิทยานิพนธ์ 2535)

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. มีระเบียบปฏิบัติขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ดังนี้

เพื่อให้การเสนอข่าวทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ สถานีวิทยุกระจายเสียงและข่าวของสำนักข่าวไทย เป็นไปตามหลักการและปรัชญาแห่งวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่พึงทำหน้าที่เสนอข่าวทุกด้านทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็วทันเหตุการณ์ เป็นกลางและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน และมีการกระจายข่าวอย่างทั่วถึงเพื่อประโยชน์ของรัฐ สังคม และประชาการ และเพื่อให้พนักงานได้รับการคุ้มครองการปฏิบัติงาน มีสิทธิพลจากภายนอก มีผลกระทบต่อความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานทั้งในสถานการณ์ปกติและไม่ปกติ รวมทั้งการพัฒนางานข่าว การสื่อข่าวและการเสนอข่าวให้เป็นนโยบายและเป็นภารกิจหลักของ อ.ส.ม.ท.

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 (4) แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 2) องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย จึงวางระเบียบว่าด้วยการเสนอข่าวขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยว่าด้วยการเสนอข่าวขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย"

ข้อ 2 ในระเบียบนี้ คำว่า

"อ.ส.ม.ท." หมายความว่า องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการ อ.ส.ม.ท.

"ผู้อำนวยการ" หมายความว่า ผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท.

"พนักงาน" หมายความว่า พนักงาน อ.ส.ม.ท.

"ผู้บริหาร" หมายความว่า ผู้ที่มีตำแหน่ง หรืออำนาจหน้าที่ในการสั่งการ และบังคับบัญชา ตามสายงานในกิจการของ อ.ส.ม.ท. หรือพนักงานตั้งแต่ระดับหัวหน้าแผนก ขึ้นไป

"ข่าว" หมายความว่า ข่าวที่สำนักข่าวไทยนำเสนอทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ สถานีวิทยุกระจายเสียงและสิ่งพิมพ์ หรือสิ่งอื่นใดของสำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท. ทั้งนี้ ไม่รวมถึงข่าวสังคมธุรกิจ

"บรรณาธิการข่าว" หมายความว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ในสายงานตามลำดับชั้นใหม่หน้าที่ควบคุม และสั่งการในการนำเสนอข่าวประจำวัน

"คณะกรรมการกำกับการผลิตและการเสนอข่าวโทรทัศน์" หมายความว่า คณะกรรมการกำกับการผลิตและการเสนอข่าวโทรทัศน์ ซึ่งผู้อำนวยการเป็นผู้แต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

"คณะกรรมการข่าวเฉพาะกิจ" หมายความว่า คณะบุคคลผู้รับผิดชอบในการ ปฏิบัติงานด้านข่าวในสายงานบังคับบัญชา ของสำนักข่าวไทยและคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามที่ กำหนดในระเบียบฉบับนี้ โดยคณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย ประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. หรือผู้แทนที่เป็นกรรมการ อ.ส.ม.ท. ผู้อำนวยการ คณะกรรมการกำกับการผลิต และการเสนอข่าวโทรทัศน์ และหัวหน้าฝ่ายหนังสือข่าวและข่าววิทยุ โดยให้ประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. หรือผู้แทนเป็นประธานคณะกรรมการและให้คณะกรรมการเลือกเลขานุการคณะกรรมการ จากผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง

"สถานการณ์ปกติ" หมายความว่า สถานการณ์ที่ อ.ส.ม.ท. บริหารกิจการด้านข่าวของ อ.ส.ม.ท. ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง อ.ส.ม.ท. พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง อ.ส.ม.ท. พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 2) และระเบียบปฏิบัติอื่นใดของ อ.ส.ม.ท. โดยปราศจากการแทรกแซง หรือใช้อิทธิพลสั่งการจากบุคคลภายนอก

"สถานการณ์ไม่ปกติ" หมายความว่า สถานการณ์หรือช่วงเวลาใด ๆ ที่ อ.ส.ม.ท. ไม่สามารถบริหารกิจการด้านข่าว ตามที่ระบุไว้ในสถานการณ์ปกติได้ ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบของการเข้าแทรกแซง หรือใช้อิทธิพลรวมทั้งการสั่งการจากบุคคลภายนอก จนเป็นเหตุให้ผู้สื่อข่าวหรือพนักงานต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม โดยไม่อาจรับฟังคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการหรือผู้สื่อข่าวแล้วแต่กรณีได้ทันที

ข้อ 3 ให้ อ.ส.ม.ท. กำหนดให้การพัฒนางานข่าว การสื่อข่าวและการเสนอข่าวเป็นนโยบายและภารกิจหลักของ อ.ส.ม.ท.

ข้อ 4 การเสนอและการปฏิบัติงานด้านข่าวของ อ.ส.ม.ท. ให้ยึดหลักการและนโยบาย ดังต่อไปนี้

4.1 หลักการตามวัตถุประสงค์ของ อ.ส.ม.ท. ตามมาตรา 6 (1), (3) และ (4) แห่งพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง อ.ส.ม.ท. พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง อ.ส.ม.ท. พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 2) ดังนี้

- (1) ประกอบกิจการสื่อสารมวลชน ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร
- (2) ใช้กิจการสื่อสารมวลชนเป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้ และสร้างความเข้าใจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ส่งเสริมคุณภาพและจริยธรรมของคนในชาติ และรักษาความมั่นคงของรัฐ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เทียงธรรม และประโยชน์ของรัฐ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน มีโอกาสในการรับรู้ข่าวที่ถูกต้อง และรวดเร็ว ตลอดจนสาระความรู้และสาระบันเทิงที่มีประโยชน์ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การดำเนินการใน 4.1 จะต้องคำนึงถึงหลักการใน 4.2 ควบคู่ไปด้วย

4.2 หลักการและปรัชญาแห่งวิชาชีพสื่อสารมวลชน อ.ส.ม.ท. ในฐานะสื่อมวลชนพึงทำหน้าที่เสนอข่าวทุกด้าน ทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เป็นกลางและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและการแสดงออกของประชาชน อีกทั้งให้มีการกระจายข่าวสารอย่างทั่วถึง เพื่อประโยชน์ของรัฐ สังคม และประชากร

4.3 กำหนดให้ อ.ส.ม.ท. เป็นหน่วยงานที่มีนโยบายปฏิบัติงานด้านข่าวอย่างอิสระ โดยปลอดจากการแทรกแซงของกลุ่มอำนาจ กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางด้านข่าวสารของประชาชน เพื่อประชาชน และผลประโยชน์ของชาติอย่างแท้จริง

4.4 ให้ถือเป็นนโยบายสำคัญ ที่จะไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าแทรกแซง หรือใช้อิทธิพลสั่งการในงานข่าวของ อ.ส.ม.ท. ไม่ว่าในรูปแบบหรือวิธีการใด ๆ

4.5 ให้ถือเป็นนโยบายหลักที่ อ.ส.ม.ท. จะดำเนินการด้านข่าว ทั้งในการผลิต และการนำเสนอข่าว โดยใช้บุคลากรของ อ.ส.ม.ท. ยกเว้นในกรณีของผู้อ่านข่าว ผู้ดำเนินรายการ ผู้วิเคราะห์ข่าว และผู้ชำนาญการด้านภาษาต่างประเทศ อาจใช้บุคลากรภายนอกเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น รวมทั้งการจัดซื้อ หรือการได้มาซึ่งข่าวและสารคดีข่าวจากต่างประเทศ และข่าวภายในประเทศที่สำคัญ ซึ่ง อ.ส.ม.ท. ไม่สามารถดำเนินการได้ทันเหตุการณ์

4.6 ให้ อ.ส.ม.ท. กำหนดแนวทางและมาตรฐานในการผลิตข่าว และเสนอข่าวของสำนักข่าวไทยบนพื้นฐานของหลักการแห่งวิชาชีพสื่อสารมวลชน โดยให้พนักงานถือเป็นหลักปฏิบัติและจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานด้านข่าวของสำนักข่าวไทย

4.7 การบริหารงานด้านข่าวของ อ.ส.ม.ท. ให้มีการประสานนโยบาย และการบริหารตามสายงานของสำนักข่าวไทย และคณะกรรมการกำกับการผลิต และการเสนอข่าว โทรทัศน์อย่าง เป็นเอกภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยรักษาไว้ซึ่งหลักการตามเจตนารมณ์ของระเบียบนี้

ข้อ 5 การเสนอข่าวในสถานการณ์ไม่ปกติ อันอาจมีผลกระทบต่อการเสนอข่าวที่แตกต่างไปจากสถานการณ์ปกติ ให้มีแนวทางและวิธีการในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.1 เมื่อเกิดเหตุการณ์เข้าข่ายสถานการณ์ไม่ปกติให้ปฏิบัติดังนี้

5.1 (1) ให้บรรณาธิการรับรายงานต่อผู้บังคับบัญชา ในสายงานของสำนักข่าวไทยตามลำดับชั้น และแจ้ง ผู้อำนวยการ เพื่อเสนอให้ประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจ พิจารณาประกาศสถานการณ์ไม่ปกติ โดยมีประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. หรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วย และหากมีการประกาศสถานการณ์ไม่ปกติแล้ว ให้คณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาแก้ไขสถานการณ์ พร้อมกำหนดแนวทางปฏิบัติ

5.1 (2) ประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. หรือกรรมการ อ.ส.ม.ท. ไม่น้อยกว่า 3 คน เห็นว่าเหตุการณ์เข้าข่ายสถานการณ์ไม่ปกติ สามารถเสนอให้ประชุมคณะกรรมการ หรือ คณะทำงานข่าวเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาประกาศสถานการณ์ไม่ปกติได้ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขสถานการณ์และกำหนดแนวทางปฏิบัติ

ทั้งนี้ กำหนดให้ประธานของที่ประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจ หรือที่ประชุมคณะกรรมการเป็นผู้ลงนามในประกาศดังกล่าว

5.1 (3) หากไม่สามารถดำเนินการตามขั้นตอนใน 5.1 (1) ได้ทันที ให้บรรณาธิการพิจารณาสั่งการตามความเหมาะสม และความจำเป็นของสถานการณ์ แล้วรับรายงานผู้บังคับบัญชาในสายงานตามลำดับชั้น เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ใน 5.1 (1) โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ ให้ถือว่าการปฏิบัติ หรือการวินิจฉัยสั่งการของบรรณาธิการหรือผู้บังคับบัญชาในสายงานตามลำดับชั้นดังกล่าว พึงได้รับความคุ้มครองตามระเบียบนี้

การดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ให้ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม แจ้งให้คณะกรรมการทราบโดยเร็ว

5.2 อ.ส.ม.ท. พึงพยายามรักษาแนวทางการเสนอข่าวตามหลักการในข้อ 4 และอุดมการณ์ของสื่อสารมวลชนที่ดี และยึดหลักจรรยาบรรณ โดยเฉพาะในส่วนของความถูกต้อง เป็นธรรม และเป็นกลางในการเสนอข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน เพื่อประกอบการใช้วิจารณญาณของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การวินิจฉัยสั่งการด้านการเสนอข่าวให้อยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการ หรือผู้บังคับบัญชาในสายงานตามลำดับชั้น หรือตามการวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการข่าวเฉพาะกิจ ตามขั้นตอนที่กำหนดใน 5.1

5.3 ในกรณีที่มีสถานการณ์จำเป็นให้ต้องปฏิบัติแตกต่างไปจากหลักการแนวทางและวิธีการตามระเบียบนี้ ให้บรรณาธิการใช้ดุลยพินิจในการสั่งการ แล้วรีบรายงานผู้บังคับบัญชาในสายงานตามลำดับชั้น และให้ผู้อำนวยการดำเนินการตาม 5.1 โดยเร็ว

ในกรณีที่ผู้อำนวยการไม่สามารถติดต่อกับคณะกรรมการ หรือเสนอให้ประชุมคณะกรรมการข่าวเฉพาะกิจได้ ให้ผู้อำนวยการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการตามที่เห็นเหมาะสมกับสถานการณ์ และถือว่าการดำเนินการดังกล่าวของผู้อำนวยการ พึงได้รับความคุ้มครองตามข้อ 5.4 โดยอนุโลม

5.4 การที่ผู้อำนวยการและพนักงานมีความพยายามที่จะรักษา และปฏิบัติตามระเบียบนี้ ทั้งในสถานการณ์ปกติและไม่ปกติ ให้ถือว่าได้รับความคุ้มครองจากผู้บังคับบัญชาและคณะกรรมการ มิให้โทษทัณฑ์จากภายนอกมีผลกระทบต่อความมั่นคงในหน้าที่การงาน

ข้อ 6 เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งหลักการ และจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อสารมวลชน ห้ามมิให้ผู้บริหารหรือพนักงาน สั่งการหรือดำเนินการ โดยใช้ทรัพย์สินหรือบุคลากร หรือสื่อใด ๆ ของ อ.ส.ม.ท. เพื่อประโยชน์ทางการเมือง ธุรกิจ หรืออื่นใดแก่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ อันเป็นการขัดต่อระเบียบนี้

ข้อ 7 ให้ผู้อำนวยการรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

ข้อ 8 ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535

(ระเบียบองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย 46/2535)

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ยึดถือนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์เป็นแนวทางปฏิบัติ นั่นคือ การเสนอข้อมูลข่าวสารให้ตรงกับความเป็นจริง และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศด้วย ประการสำคัญก็คือ ต้องเสนอข่าวที่เป็นนโยบายรัฐบาล

...นโยบายนี้ มันเป็นเรื่องมันไม่ชัดเจนสักเท่าไร ต้องเข้าใจว่าเป็นนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์... (อัมพวัน เจริญกุล ช่อง 11, สัมภาษณ์)

...ผมทราบนโยบายและจุดประสงค์ในการทำข่าวว่า (1) เราเป็นหน่วยงานของรัฐ เราต้องทำงานประชาสัมพันธ์ของรัฐให้ประชาชนได้ทราบรวมทั้งกรมกองที่เราทำประโยชน์ให้กับประชาชนพวกนี้ (2) คือ ท้ายใจให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด (3) คือ ต้องถูกต้องเชื่อถือได้ ผมทราบเพราะเริ่มทำมานาน แต่แรกไม่เคยมีตัวนโยบาย เราก็แปลงจากนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์มา เอกสารของกรมก็มี ที่สภาก็มี แต่พอมาถึงระดับสถานีก็จะเป็นการบอกเล่า และมีการเน้นให้พนักงานทราบด้วย ไม่มีประกาศติดให้พนักงานทราบอยู่ที่ฝ่ายธุรการ อ้างอิงจากคำแถลงนโยบายของรัฐบาลด้านการประชาสัมพันธ์... (สมภพ จันทรพิทักษ์ ช่อง 11, สัมภาษณ์)

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของนโยบายแต่ละสถานี

จากการพิจารณานโยบายของแต่ละสถานี จะเห็นได้ว่าสถานีโทรทัศน์ทุกช่องให้ข้อมูลที่ตรงกันว่า สถานีมีการเขียนนโยบายในการทำข่าวเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หากแต่ในทางปฏิบัติแล้ว เป็นเพียงการนำหลักการอย่างกว้าง ๆ มายึดถือเป็นแนวทางเท่านั้น

เนื่องจากว่า น้อยครั้งนักที่จะได้รับคำตอบจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวว่า เคยอ่านนโยบาย หรือเคยเห็นปรากฏอยู่ที่ไหนมาก่อน ดังนั้น การนำนโยบายมาปฏิบัติจึงเป็นการบอกเล่า "ปากต่อปาก" จากหัวหน้างาน มาสู่เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติงาน และปฏิบัติไปตามสามัญสำนึกของแต่ละบุคคล

นโยบายของแต่ละสถานี่มีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นบริการเพื่อให้ประชาชน ได้รับข่าวสารอย่างครบถ้วน อันได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวสังคม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และข่าวท้องถิ่น โดยยึดหลักความถูกต้อง ความรวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย แต่จะมีเพียง 4 สถานี่เท่านั้น ที่ระบุว่าสถานี่ยึดถือหลักปฏิบัติในการเสนอข่าวที่ว่า "มีหน้าที่เผยแพร่่นโยบายของรัฐ" ได้แก่ สถานี่วิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ในนโยบายข้อที่ 5

" 5. เผยแพร่่นโยบายของรัฐ "

สถานี่วิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ในนโยบายข้อที่ 1

" 1. ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่่นข่าวสารของรัฐบาล "

สถานี่วิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ที่ระบุว่า

"นโยบายประการสำคัญ คือ ต้องเสนอข่าวที่เป็นนโยบายของรัฐบาล"

หรือแม้แต่สถานี่โทรทัศน์ ที่มีการกำหนดนโยบายไว้ในระเบียบปฏิบัติขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยอย่างเต็มรูปแบบ เช่นช่อง 9 ก็ยังระบุไว้ในทำนองเดียวกันนี้ว่า

" (2) ใช้กิจการสื่อสารมวลชนเป็นสื่อในการเผยแพร่่นความรู้ และสร้างความเข้าใจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ส่งเสริมคุณภาพ และจริยธรรมของคนในชาติ และรักษาความมั่นคงของรัฐ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เทียงธรรม และประโยชน์ของรัฐ

“ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และ

“ (3) ...อีกทั้งให้มีการกระจายข่าวสารอย่างทั่วถึงเพื่อประโยชน์ของรัฐ สังคม และประชากร”

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ แม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จะเป็นสถานีที่เป็นกิจการส่วนหนึ่งของกองทัพบก แต่สถานีที่มีลักษณะปรากฏชัดเจนว่า มีการใช้สื่อของรัฐเพื่อประชาสัมพันธ์กิจการทหารมากที่สุด คือ ช่อง 5 เพียงช่องเดียวที่เสนอข่าวทหาร มากถึง 23 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ วันละประมาณ 2-5 ข่าว ในขณะที่ช่อง 7 เสนอข่าวทหารเพียง 9 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ น้อยกว่าช่อง 9 ซึ่งเป็นสื่อที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของรัฐ ที่เสนอข่าวทหาร 11 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ เสียอีก

อย่างไรก็ตาม ลักษณะการนำเสนอข่าวทหารดังกล่าว ก็เป็นไปตามนโยบายของ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ที่หัวหน้าฝ่ายข่าวในขณะนั้นได้พูดถึง ในขณะที่สถานีอื่น ๆ ไม่มี คือ

1. เป็นเครื่องมือในการแจ้งข่าว และคำสั่งให้ทหารและประชาชนทราบ
2. เผยแพร่กิจการของกองทัพบก และส่วนราชการอื่น ๆ นอกจากกองทัพบก ที่เห็นสมควร
4. ดำเนินการทางจิตวิทยาในความอำนวยความสะดวกของกองทัพบก
6. บำรุงความรู้และให้ความบันเทิงแก่ทหารและประชาชน
7. สนับสนุนการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมของชาติแก่ทหารและประชาชน
9. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างทหารและประชาชน”

ข่าวทหารที่ปรากฏในรายการข่าว ตั้งแต่วันที่ 6-12 กรกฎาคม 2536 ของ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเนื้อหาข่าวทหารที่ออกอากาศระหว่างวันที่ 6-12 กรกฎาคม 2536
ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5

วันที่	เนื้อหาข่าว	ความยาว (นาที)
06/07/37	<p>1. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ได้ขอตรวจสอบทรัพย์สินในเหล่าทหารเพิ่มขึ้นอีกกว่า 80 คน พล.อ.อ.กันต์ พิมานทิพย์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ พูดว่ายังไม่ทราบแต่พร้อมจะให้ความร่วมมือ พลเอกวิมล วงศ์วานิช กล่าวว่าเห็นด้วย (ตามนโยบายข้อ 9)</p>	1.27
	<p>2. คณะกรรมาธิการทหาร ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมการค้าเงินการของกองทัพอากาศเพื่อรับทราบนโยบายและปัญหาเพื่อนำไปชี้แจงต่อสภาฯ โดยมี พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เป็นประธานคณะกรรมาธิการทหาร และ พล.อ.อ.กันต์ พิมานทิพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ (ตามนโยบายข้อ 2)</p>	2.14
	<p>3. กระทรวงกลาโหม พิจารณาเรื่องของการใช้อาวุธในกองทัพ โดยเฉพาะแนวทางที่รัสเซียจะขอแลกเปลี่ยนกับการค้าของไทย พลตรีสมบัติ รอดโพธิ์ทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ (ตามนโยบายข้อ 1)</p>	0.47
	<p>4. ความคืบหน้าเกี่ยวกับการปักปันเขตแดนไทย-มาเลเซีย ทั้งสองประเทศตกลงร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้แล้ว พลโทกิตติ รัตนฉายา แม่ทัพกองทัพภาคที่ 4 เป็นผู้กล่าว (นโยบายข้อ 1)</p>	1.19

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่	เนื้อหาข่าว	ความยาว (นาที)
	5. โจรเขมรได้ปล่อยตัวราษฎรไทยที่ถูกจับตัวไปเรียกค่าไถ่ ซึ่งถือว่าทหารพรานนาวิกโยธินปฏิบัติการได้สำเร็จ (นโยบายข้อ 1,2)	1.10
07/07/37	<p>1. กองทัพบกได้จัดที่พักอาศัยแก่ทหารชั้นผู้น้อย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่กองทัพ พลโทชัยวุธ ศรีมาก ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายกำลังพล ได้ไปตรวจเยี่ยมแฟลตปลาทองรังสิตเพื่อจัดที่พักให้ และพูดถึงโครงการจัดสรรที่ดินให้แก่กำลังพลด้วยระหว่างการตรวจเยี่ยม ได้มีร้อยเอกศรีรักษ์ ไพริรักษ์ มาตรวจน้ำเสียที่ผู้ฟ้องร้อง และสั่งการให้ช่วยเหลือในขั้นต้นแล้ว (นโยบายข้อ 1,4)</p> <p>2. วันที่ 7 กรกฎาคมของทุกปี เป็นวันสถาปนากรมทหารขนส่งรักษาพระองค์ กล่าวถึงความเข้มแข็งและความสำคัญ เข้าวันนี้ได้จัดงานขึ้น โดยมีพลตรีวิลาศ พงษ์สุวรรณ เจ้ากรมการขนส่งทหารบก เป็นประธานในพิธี (นโยบายข้อ 2)</p>	1.20 0.40
08/07/37	<p>1. ผู้บัญชาการทหารบกปฏิเสธข่าวที่ไทยช่วยเขมรแดงในการเข้ายึดเขาพระวิหารในกัมพูชา พลโทอนุสรณ์ กฤษณเศรณี ผอ.สนง.สารนิเทศกองบัญชาการทหารสูงสุด พล.อ.อ. กันต์ พิมานทิพย์ และพลตรีสมบัติ รอดโพธิ์ทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้กล่าว (นโยบายข้อ 1,9)</p> <p>2. ตามที่สำนักงานข่าวเอพี ตีพิมพ์ข่าวว่ากองทัพไทยบีบบังคับผู้พยพชาวลาว เขมร และพม่าใน พ.ท.โทอนุสรณ์ กฤษณเศรณี ผอ.สนง.สารนิเทศกองบัญชาการทหารสูงสุด ชี้แจงว่า ไทยไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้น (นโยบายข้อ 1,9)</p>	2.55 1.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่	เนื้อหาข่าว	ความยาว (นาที)
	3. คณะกรรมการทหารได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมการปฏิบัติหน้าที่ของกองทัพบกที่หอบประชุมกองทัพบก เพื่อนำไปชี้แจงในสภาฯ พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เป็นผู้กล่าว และพลเอกวิมล วงศ์วานิช พูดเรื่องการนำข่าวไปแลกอาวุธกับรัสเซีย (นโยบายข้อ 1,2)	2.02
09/07/37	<p>1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมยืนยันว่า ไทยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีการโจมตีเขาพระวิหาร พลเอกวิจิตร สุขมาก นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ จรัล กุลวานิช เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นผู้กล่าว และมีนายกรัฐมนตรีกล่าวยืนยันด้วย (นโยบายข้อ 1,9)</p> <p>2. กรณีทหารเขมรแดงบุกยึดเขาพระวิหารนั้น ผู้นำกองทัพไทยยืนยันว่าเป็นเรื่องเข้าใจผิด พล.อ.อ.วรนาถ อภิจारी ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอกวิมล วงศ์วานิช และพลโทเชษฐา ฐานะจาโร แม่ทัพภาคที่ 1 เป็นผู้กล่าว (นโยบายข้อ 1,9)</p> <p>3. คณะกรรมการปักปันเขตแดนร่วมระหว่างไทย-พม่า จะดำเนินการปักปันเขตแดนภายในเร็ว ๆ นี้ พลโทธรรมณู อุดมสรยุทธ เจ้ากรมแผนที่ทหาร เป็นผู้กล่าว (นโยบายข้อ 1)</p> <p>4. การปลูกป่าเป็นนโยบายหนึ่งของกองทัพบกในการอนุรักษ์ป่าไม้ตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความแห้งแล้งได้ เข้าวันนี้ พลโทเชษฐา ฐานะจาโร แม่ทัพภาคที่ 1 เป็นประธานปลูกต้นไม้ส่วนป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ (นโยบายข้อ 2)</p>	<p>2.25</p> <p>2.20</p> <p>1.15</p> <p>1.14</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่	เนื้อหาข่าว	ความยาว (นาที)
10/07/37	<p>1. ปลัดกรุงเทพมหานครบอกว่า ความพร้อมในการเตรียมการเลือกตั้งซ่อมเต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ หวังแต่เพียงคนจะมาใช้สิทธิน้อย ท้องต่อ กล้วยไม้ ณ ออยุธยา เป็นผู้กล่าว พลเอกวิมล ย้ำว่า จะให้ทหารมาใช้สิทธิอย่างเสรี และ พล.ต.ต.ชัยสิทธิ์ กาญจนกิจ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวด้วยเช่นกัน (นโยบายข้อ 1)</p> <p>2. การเลือกตั้งซ่อมวันพรุ่งนี้ ทหารจะปฏิบัติการอย่างไร ผู้สื่อข่าวรายงาน โดยแก้ภาพพจน์ที่ตนเองมองว่าทหารอาจจะถูกชี้นำ บอกว่ากองทัพจะไม่ก้าวก้าว พลเอกวิมล วงศ์วานิช บอกว่าจะเปิดโอกาสให้เข้าไปหาเสียงทุกพรรค (ข้อเดียว) (นโยบายข้อ 1,9)</p> <p>3. การปฏิบัติการของทหารช่างไทยในการสร้างถนน โรงเรียน และสะพานเพื่อช่วยเหลือชาวกัมพูชา ได้บรรลุวัตถุประสงค์และเสร็จสิ้นแล้ว ได้รับคำชมเชยจากต่างชาติ พลเอกวิมลเป็นผู้กล่าว (ข้อเดียว) (นโยบายข้อ 1,2)</p>	<p>2.10</p> <p>1.50</p> <p>2.11</p>
11/07/37	<p>1. ผู้บัญชาการทหารบก ได้แสดงความห่วงใยทหารพรานที่ปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดน พลเอกวิมล เป็นผู้กล่าว (ข้อเดียว) (นโยบายข้อ 2,4)</p> <p>2. ปัญหาอาชญากรรมในภาคใต้ขณะนี้เบาบางลงแล้ว หลังจากทหาร ตำรวจ ได้ร่วมมือกัน พลโทกิตติ เป็นผู้กล่าว (นโยบายข้อ 1)</p>	<p>1.00</p> <p>1.17</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วันที่	เนื้อหาข่าว	ความยาว (นาที)
12/07/37	1. การเลือกตั้งซ่อมเขต 1 พลเรือเอกวิเศษร์ การุณยานิช ผู้บัญชาการทหารเรือกล่าวแสดงความเห็น และกล่าวถึงเรื่องการ ยึดทรัพย์ด้วย (นโยบายข้อ 1)	1.25
	2. การสรรหาบุคคลที่จะมาแทนบัณฑิต บุญปานะ ประธาน กรรมการบริษัท การบินไทย จำกัด ต้องสรรหาอยู่แล้ว แต่ ไม่ใช่เวลานี้ พล.อ.อ.กันต์ พิมานทิพย์ ผู้บัญชาการทหาร อากาศ เป็นผู้กล่าว (นโยบายข้อ 1)	1.22
	3. การตรวจเยี่ยมทหารที่ได้รับบาดเจ็บตามแนวชายแดน เป็น นโยบายของทหารบกที่ปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้วผู้สื่อข่าวรายงาน (นโยบายข้อ 2,4)	0.38

จะเห็นได้ว่าข่าวทหารของช่อง 5 ที่เสนอออกอากาศในสัปดาห์ดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายเฉพาะของช่อง 5 ที่สถานีอื่น ๆ ไม่มี ซึ่งหากมองในแง่คุณค่าของความเป็นข่าวแล้วจะพบว่า ข่าวบางข่าวก็เป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของคนจำนวนหนึ่ง ไม่เกี่ยวข้องกับคนทั่วไปเท่าใดนัก เช่น ข่าววันสถาปนาของกรมทหารขนส่ง ข่าวการปฏิบัติการของทหารช่างไทย หรือข่าวกองทัพบกปลุกป่า เป็นต้น ซึ่งข่าวเหล่านี้ไม่ปรากฏในเนื้อหาข่าวของช่องอื่น ๆ ในวันดังกล่าวแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม การเสนอข่าวลักษณะนี้ถือเป็นการเสนอข่าวที่สนองนโยบายขององค์กรหรือสถานี ที่เป็นการเผยแพร่กิจกรรมของหน่วยงานในกองทัพ แม้ว่าจะสนองความต้องการของคนบางกลุ่มเท่านั้น

ในการศึกษาเรื่องกรอบของกระบวนการผลิตข้าวโพดที่คนผู้วิจัยพบว่า มีช่อง 9 เพียงช่องเดียวเท่านั้นที่มีระเบียบปฏิบัติของสถานี ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร นั่นคือ "ระเบียบปฏิบัติขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ที่ 46/2535 ว่าด้วยการเสนอข่าวขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย" ส่วนอีก 4 สถานีนั้น นโยบายที่ทราบกันในฝ่ายข่าวเป็นเพียงคำบอกเล่าทั้งสิ้น

ดังได้กล่าวไปแล้วข้างต้นประการหนึ่งว่า ทุกสถานียึดถือนโยบายที่คล้ายคลึงกัน คือ จะต้องเสนอข่าวที่มีความเป็นธรรมเป็นกลาง และเสนอข่าวทุกด้าน ทุกฝ่าย อย่างถูกต้องครบถ้วน แต่จากการศึกษา เนื้อหารายละเอียดในการเสนอข่าวพบว่า แต่ละช่องมีการเสนอข่าวเกี่ยวกับความเห็นและข้อเสนอนั้นที่พูดโดยสมาชิกพรรคจากฝ่ายค้านน้อยมาก ซึ่งฝ่ายค้านนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องให้ความสำคัญเช่นกัน ดังรายละเอียดจากตารางที่ 2, 3, 4, และ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการจำแนกประเภทของข่าวในรอบสัปดาห์ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5

ช่อง	วันที่	ประเภทของข่าว							
		รัฐบาล	รัฐบาลชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ฝ่ายค้าน	ฝ่ายค้านชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ทหาร	ตำรวจ	เลือกตั้ง	อื่น ๆ
5	06/07/36	9	1			5	4		5
	07/07/36	12	4		1	2	2		7
	08/07/36	6				3	1		5
	09/07/36	14		1		4	2	1	2
	10/07/36	4		3		3	2	4	2
	11/07/36	5				2	1	7	7
	12/07/36	6				4	5	4	4
	รวม		51	5	4	1	23	17	16

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการจำแนกประเภทของข่าวในรอบสัปดาห์ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 7

ช่อง	วันที่	ประเภทของข่าว							
		รัฐบาล	รัฐบาลชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ฝ่ายค้าน	ฝ่ายค้านชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ทหาร	ตำรวจ	เลือกตั้ง	อื่น ๆ
7	06/07/36	7	2			2	4		3
	07/07/36	8		1	1		2		3
	08/07/36	5						1	8
	09/07/36	4	2	2		3		1	5
	10/07/36	6		2		1	3	2	3
	11/07/36							6	
	12/07/36	5				3		5	4
	รวม	35	4	5	1	9	9	15	26

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการจำแนกประเภทของข่าวในรอบสัปดาห์ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9

ช่อง	วันที่	ประเภทของข่าว							
		รัฐบาล	รัฐบาลชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ฝ่ายค้าน	ฝ่ายค้านชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ทหาร	ตำรวจ	เลือกตั้ง	อื่น ๆ
9	06/07/36	8	4	2		3	1		6
	07/07/36	9	4	2			1		6
	08/07/36	6				3	1		14
	09/07/36	3	2	1		1	2		4
	10/07/36	2		2		1	4	3	4
	11/07/36	5					1	13	4
	12/07/36	6				2	2	3	7
รวม		40	10	7	-	11	12	19	45

ตารางที่ 5 ตารางแสดงการจำแนกประเภทของข่าวในรอบสัปดาห์ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 11

ช่อง	วันที่	ประเภทของข่าว							
		รัฐบาล	รัฐบาลชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ฝ่ายค้าน	ฝ่ายค้านชี้แจง ฝ่ายตรงข้าม	ทหาร	ตำรวจ	เลือกตั้ง	อื่น ๆ
11	06/07/36	7							3
	07/07/36	5						1	3
	08/07/36	4					1		4
	09/07/36	4							5
	10/07/36								
	11/07/36	5		1				1	1
	12/07/36	6					2	1	2
รวม		31	-	1	-	2	2	2	18

ช่อง 5 เสนอข่าวฝ่ายค้านเพียง 5 ข่าว มีข่าวฝ่ายค้านชี้แจงแก้ฝ่ายตรงข้ามอีก 1 ข่าว ขณะที่เสนอข่าวฝ่ายรัฐบาลถึง 51 ข่าว และรัฐบาลชี้แจงแก้ฝ่ายตรงข้าม 5 ข่าว ใน 1 สัปดาห์ ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เป็นสถานีของรัฐ จึงต้องเผยแพร่กิจกรรมของรัฐตามสามัญสำนักของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า 'strip'

ช่อง 7 เสนอข่าวฝ่ายค้าน 5 ข่าวเช่นกัน มีข่าวฝ่ายค้านชี้แจงแก้ฝ่ายตรงข้าม 1 ข่าวเท่านั้น และเป็นข่าวรัฐบาลทั้งสิ้น 35 ข่าว มีข่าวรัฐบาลชี้แจงแก้ฝ่ายตรงข้าม 4 ข่าว

ส่วนช่อง 9 เสนอข่าวฝ่ายค้านเพียง 7 ข่าว ไม่มีข่าวการชี้แจงของฝ่ายค้านแก้ฝ่ายตรงข้ามเลย ขณะเดียวกันก็เสนอข่าวฝ่ายรัฐบาลถึง 40 ข่าว และมีข่าวรัฐบาลชี้แจงแก้ฝ่ายตรงข้ามอีก 10 ข่าว

สำหรับช่อง 11 ที่คุณอัมพวัน เจริญกุล หัวหน้ากลุ่มผู้สื่อข่าวระบุว่าข่าวของช่อง 11 เวลา 21.30 น. เป็นเวลาข่าวที่สามารถแข่งขันกับสถานีอื่นได้นั้น เสนอข่าวฝ่ายค้านเพียงข่าวเดียวในรอบสัปดาห์ และไม่มีข่าวที่ฝ่ายค้านชี้แจงแก้ฝ่ายตรงข้ามเลยแม้เพียงข่าวเดียว ขณะที่เสนอข่าวรัฐบาลถึง 31 ข่าว แม้จะไม่มีการชี้แจงของรัฐบาลแก้ฝ่ายตรงข้ามก็ตาม ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ว่า เวลาในการเสนอข่าวของช่อง 11 มีน้อย ดังนั้น การที่จะนำเสนอข่าวให้เกิดความสมดุลย์ทั้งสองฝ่ายคงเป็นไปได้ยาก

ตัวเลขต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นนี้สำคัญดังกล่าว สอดคล้องกับนโยบายของแต่ละสถานีในประการที่ว่า "มีหน้าที่เผยแพร่กิจการของรัฐ" แต่ขัดแย้งกับนโยบายอีกประการหนึ่ง คือความเป็นธรรม เป็นกลาง ในการเสนอข่าวให้ครบถ้วนทุกด้าน เพราะจากการเฝ้าสังเกตเนื้อหาข่าวใน 1 สัปดาห์ พบว่าเกือบทุกวันที่สถานีเริ่มรายการข่าวด้วยข่าวการเมืองที่พูดโดยฝ่ายรัฐบาล ข่าวแล้วข่าวเล่า และมีข่าวความคิดเห็นของฝ่ายค้านอยู่ประมาณ 2-5 ข่าว ซึ่งส่วนใหญ่จะมีประมาณ 3 ข่าวต่อวันเท่านั้น ลักษณะนี้จะเห็นว่า กรอบของกระบวนการผลิตข่าวในประเด็นที่เป็นนโยบายของสถานีถูกบิดเบือนไป คุณค่าของข่าวจึงลดลง เนื่องจากขาดความสมดุลย์ในการเสนอข้อมูลอย่างครบถ้วนให้ผู้ชมได้ตัดสินใจ

ระบบการบริหารงานและกฎระเบียบของสถาน

การพิจารณาระบบการบริหาร และกฎระเบียบของสถานสามารถแบ่งมุมมองในการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

2.1 สถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในระบบราชการ

เมื่อพิจารณาในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ แล้ว จะพบว่าระบบระเบียบต่าง ๆ ภายในสถานี เป็นกรอบที่สำคัญประการหนึ่งในการทำงาน เพราะงานข่าวที่ผลิตออกมานั้นต้องผ่านกระบวนการผลิตหลายขั้นตอน ซึ่งต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานีเป็นกรอบในการปฏิบัติ เพื่อให้รายการข่าวเป็นไปตามแนวนโยบายของสถานีที่ได้กำหนดไว้

ช่อง 11 เป็นสถานีโทรทัศน์ที่รัฐเป็นเจ้าของ โดยตรงขั้นตอนในการดำเนินงานต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตข่าวจึงเป็นไปตามระบบราชการกล่าวคือ ต้องผ่านความเห็นชอบจากฝ่ายต่าง ๆ ตามลำดับชั้น ผลเสียจึงตกอยู่ที่ประสิทธิผลของการผลิตงานข่าวของสถานีที่ต้องถูกหน่วงให้ก้าวไปข้างหน้าได้ช้า ข่าวเมื่อขาดความทันต่อเหตุการณ์ขาดความสดจึงกลายเป็นข่าวที่ด้อยคุณค่าลงอย่างน่าเสียดาย

...แนวทางก็คือ ทว่าอย่างไรให้ประชาชนได้ประโยชน์มากที่สุด แต่ว่าก็เป็นแนวคิดที่พยายามให้ถึงเป้าหมาย เพราะความจริงเรามีปัญหาเยอะมาก ปัญหาใหญ่ก็คือระบบราชการที่ล่าช้า ต้องรอคำสั่งเป็นระดับจนถึงอธิบดีกรมฯ...และยังมีข้อจำกัดว่าบางครั้งคนที่อยู่ในระบบก็จะเป็นอย่างนี้มา เวลาของขบระมาณาการเดินทางไปต่างประเทศทางกองคลัง เขาก็จะมีเงื่อนไขกับเรามาก บอกว่าอันนี้ไม่เคยมีมาก่อน และบอกว่าเงินไม่มาก แล้วเราต้องร่างหนังสือเองตลอด เรามองว่าจะมีธุรการ การเงินไว้ทำไม แล้วก็ตั้งชื่อแม้ว่าคุณเบิกนั้นไม่ได้ เบิกนี้ไม่ได้ บางครั้งไปมาแล้วเรื่องยังไม่จบ...ทำให้เราท้อแท้...เราทำเพื่อประเทศชาติ...แต่เราต้องมาเผชิญกับอุปสรรคความกีดขวางทุกชั้น...กว่าเราจะก้าวเดิน...

(อัมพวัน เจริญกุล ช่อง 11, สัมภาษณ์)

ระบบราชการ นอกจากจะสร้างปัญหาความล่าช้าให้แก่การปฏิบัติงานในช่อง 11 แล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งก็คือ การขาดความต่อเนื่องในแผนนโยบายของสถานี เพราะรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ควบคุมและกำกับดูแลกรมประชาสัมพันธ์ ตลอดจนอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ จะต้องมีการผลัดเปลี่ยนบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งตามวาระในทางการเมือง และวาระตามระบบราชการ ทำให้กระบวนการในการผลิตข่าวเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากผู้ปฏิบัติไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

...อย่างหนึ่งที่เป็นจุดอ่อนของเรา คือ ในระบบราชการและการปฏิบัติตามระเบียบราชการนั้น รัฐมนตรีที่มาควบคุมดูแลส่วนมากจะมาจากนักการเมืองเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งในรัฐบาลชุดนี้รัฐมนตรีท่านนี้อยู่ในพรรคความหวังใหม่ เข้ามาแล้วไม่ประสมประสานกลมกลืนกันในเรื่องนโยบาย คนก่อนกับคนปัจจุบันไม่สานต่อกัน มาจากต่างพรรคต่างนโยบาย มันไม่ต่อเนื่อง บางคนเขาก็ย้อนนโยบายคนเดิม นโยบายใหม่จะทราบในการประชุม มีที่เป็นลายลักษณ์อักษรก็คือบันทึกการประชุม เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาคนปฏิบัติก็ปรับไม่ทัน ... (ประสิทธิ์ เชนาค ช่อง 11, สัมภาษณ์)

งบประมาณในการผลิตข่าว เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ทั้งยังช่วยให้กระบวนการผลิตข่าวเป็นไปอย่างคล่องตัว ซึ่งก็แน่นอนว่างานที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชม ก็ย่อมต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นไปด้วย

ปัญหาเรื่องงบประมาณของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ มีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารงาน และผลกำไรของการดำเนินงาน ดังนั้น สถานีที่ประสบกับปัญหาเรื่องงบประมาณมากที่สุด ก็หนีไม่พ้น ช่อง 11 ที่มีงบประมาณอยู่อย่างจำกัด และต้องรอเวลาเพื่อขออนุมัติจากเบื้องบน ทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานข่าวเป็นไปอย่างล่าช้า และยังทำให้ไม่สามารถจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเพียงพอ และเมื่อจำนวนกล้องสำหรับถ่ายภาพข่าวไม่เพียงพอ และมีประสิทธิภาพต่ำ จำนวนรถไม่พอดีกับงานที่ต้องทำ เครื่องมือทางเทคนิคไม่ทันสมัยทัดเทียมกับช่องอื่น ๆ ดังนั้นงานข่าวที่ปรากฏออกมาก็ย่อมด้อยประสิทธิภาพตามไปด้วย นอกจากนี้ ช่อง 11 อยู่ในระบบราชการ ซึ่งมักจะมีปัญหาว่าเป็นระบบของพวกห้อง เมื่อมีข่าวฝากมาก็จะมีผลทำให้หัวหน้า

กลุ่มผู้สื่อข่าวต้องแบ่งบุคลากรและอุปกรณ์จากการทำข่าวสำคัญประจำวันไปทำข่าวฝากอีกส่วนหนึ่งด้วย

...อุปกรณ์ที่จะซื้อก็ไม่มียงบประมาณ พอถึงเวลาทำงานจริง ๆ ก็มีปัญหา และอีกอย่างหนึ่งก็คือ ระบบราชการมันเป็นระบบของพวกห้อง (เน้นเสียง)...ผู้ใหญ่จะมีพวกมาฝากเยอะมาก เช่น ถ้าไปเจาะข่าวสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน บางทีจัดไว้แล้ว ปรากฏว่าต้องเปลี่ยนข่าวมาทำอย่างนั้นแทน...นี่คือข้อเท็จจริง...แล้วข่าวนั้นก็ไม่ได้ทำเพราะว่าจำนวนกล้อง จำนวนคน จำนวนรถมีจำกัด งบประมาณไม่เพียงพอ...(อัมพวัน เจริญกุล ช่อง 11, สัมภาษณ์)

ปัญหาเรื่องการขาดแคลนบุคลากร เป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในระบบราชการ เช่น ช่อง 11 กล่าวคือ เงินเดือนของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ก็ต้องเป็นไปตามอัตราเงินเดือนของข้าราชการโดยทั่วไป ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับสถานีโทรทัศน์ที่เอกชนเป็นเจ้าของแล้ว อยู่ในอัตราที่ต่ำกว่ามาก ทำให้เจ้าหน้าที่ขาดแรงจูงใจในการทำงาน มีการเปลี่ยนงานบ่อยครั้ง ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ช่อง 11 มีตำแหน่งลูกจ้างประจำไม่เพียงพอกับปริมาณงาน จำเป็นที่จะต้องจ้างลูกจ้างชั่วคราวมาปฏิบัติงานแทนในรูปแบบสัญญาปีต่อปี สิ้นปีก็ต้องอายุสัญญาแต่อัตราเงินเดือนคงเดิม จึงทำให้เกิดปัญหาคือ มีบุคลากรลาออกในแต่ละปีเป็นจำนวนไม่น้อย

...บุคลากรทำไมไม่เพิ่ม ผมก็ตอบไม่ถูก เงินนะมีนะ ผมเป็นผู้ขอเสนอไปว่าเราขาดตรงไหนตรงนี้ คนที่จ้างมาเป็นลูกจ้างชั่วคราวทำสัญญาปีต่อปี ปัญหาหนึ่งคงรู้ ๆ กันอยู่ว่า ช่อง 11 เหมือนโรงเรียนสอนฝึกงานคือเขาเข้ามา จบปริญญาตรีเงินเดือน 5,600 บาท อยู่ไปปีหนึ่ง พอสิ้นปีทำสัญญาใหม่จ้างเขาต่อกี่ยัง 5,600 บาทอยู่นั่นแหละ ในขณะที่เพื่อนไปอยู่ที่อื่นก็จะได้เงินเพิ่ม มันเป็นระเบียบของกระทรวงการคลังที่ไม่มีตำแหน่งลูกจ้างประจำ พอคนเข้ามาเรียนรู้งานแล้วพอเก่ง ๆ มีประสบการณ์ ช่องอื่นให้เงินเดือนสูงกว่า มีสวัสดิการดีกว่า แนนอนเป็นเราเราก็จะไป...(ประสิทธิ์ เขียวาค ช่อง 11, สัมภาษณ์)

ปัญหาที่พบในระบบราชการดังที่ได้กล่าวมา ส่งผลให้กระบวนการผลิตข่าวของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 ที่อยู่ในระบบดังกล่าว เป็นไปอย่างล่าช้า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวขาด

แรงจูงใจในการทำงาน มีการลาออกอย่างต่อเนื่องตลอดปี เจ้าหน้าที่ประจำอยู่มานานก็ยึดติดกับระบบ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง งานข่าวที่ผลิตออกมาจึงไม่สามารถแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ได้

2.2 สถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในระบบราชการทหาร

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เป็นสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในระบบราชการทหาร มีภารกิจในการส่งโทรทัศน์วิทยุกระจายเสียง ตามนโยบายของคณะกรรมการบริหารวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ซึ่งมีกรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ที่ถูกลงไว้เป็นระบบที่ชัดเจน นับตั้งแต่การคัดเลือกบุคคลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายข่าว ซึ่งต้องใช้ขั้นตอนตามระบบราชการ ตลอดจนการให้นโยบายในการกำหนดประเด็นข่าว การแบ่งงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว และการเสนอข่าว ก็ออกเป็นคำสั่งของราชการทหาร

...เราอยู่ในระบบราชการทหารเต็มตัว ทุกอย่างมีระเบียบมีขั้นตอนที่ชัดเจน การทำข่าวก็ใช้กรอบนี้ด้วย... (พินิจ, ช่อง 5, สัมภาษณ์)

กรอบของระบบราชการทหาร จึงค่อนข้างจะเป็นกรอบที่ยึดการปฏิบัติงานจากส่วนของฝ่ายข่าวไว้กับระบบซึ่งขึ้นกับสถาบันทหาร จนบางครั้งก็ขาดความคล่องตัวในการผลิตข่าวในแง่ของความล่าช้าในการผ่านกระบวนการตัดสินใจ จากผู้บังคับบัญชาในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับบรรณาธิการข่าวประจำวัน หัวหน้าข่าวในประเทศ หัวหน้าฝ่ายข่าว ไปจนถึงผู้อำนวยการสถานี

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด ในการผลิตข่าวในสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 คือการไม่สร้างความกระทบกระเทือนต่อสถาบันทหารหรือต่อสถานี หากมีข่าวใดที่มีผลกระทบต่อสถาบันหรือกองทัพบก ก็จะมีการสั่งการตามลำดับชั้นลงมาจนถึงบรรณาธิการข่าวประจำวัน เพื่อยับยั้งการเสนอข่าวนั้น

...สมมติว่ามีการโจมตีเรื่องอะไรก็ตาม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสถาบันหรือต่อกองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของช่อง 5 เขาก็จะสั่งการมาตามลำดับลงมา แล้วก็มาพูดกันในที่ประชุม

ให้คนที่เป็นบรรณาธิการข่าวประจำวัน หรือ บก.สาย รับทราบว่่า ข่าวอย่างนี้เล่นไม่ได้ สมมติว่ายกตัวอย่างข่าวคราวก่อนนั้น ที่มีปัญหาเรื่องมลพิษจากการทำ เรือแห่งประเทศไทยซึ่ง เราก็เคยถูกห้ามว่าไม่ให้เสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาลักษณะนี้

คือต้องเข้าใจอีกอย่างหนึ่ง ในระบบราชการมีระดับยศชั้นหรือ rank ซึ่งจริง ๆ แล้ว เอาพื้นฐานจริง ๆ ว่า สายงานการบังคับบัญชาของช่อง 5 ผู้ดูแล คือ เสนาธิการทหารบกซึ่ง ไปดูแลโดยตรง และผู้บังคับบัญชาก็คือ ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งตั้งแต่ ระดับนี้ลงไปสามารถดูแลช่อง 5 ได้ และบุคคลที่ได้ตำแหน่งเหล่านี้ส่วนมากจะเป็น Boss ของสถานีของเราทั้งหมดเลย ตั้งแต่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก เสนาธิการทหารบก หรือ ผู้บัญชาการกำลังพลบางเหล่า ซึ่งมีการแต่งตั้งกันขึ้นในแต่ละยุค ธรรมดา Boss ในระดับ สถานีก็ไม่มีผลมากระทบในงานข่าวเท่าไร แต่ในระดับของกองทัพมันมีปัญหาว่า...คือ... ความเกรงใจนะ เพราะผู้อำนวยการสมัยก่อนเป็นพลตรี ก็ค่อนข้างมีปัญหา ในขณะที่ตั้งแต่ ตำแหน่งรองเสนาธิการ หรือระดับแม่ทัพอะไรพวกนี้ มีตั้งแต่ระดับพลโทขึ้นไปมันก็ค่อนข้างจะ ต่ำสำหรับตำแหน่งพลตรีของผู้อำนวยการสถานีที่ต้องถูกขอร้องในเรื่องต่าง ๆ จากผู้มีตำแหน่ง สูงกว่าอยู่บ่อยครั้ง ข่าวที่ข้อส่วนมากจะเป็นไปในลักษณะของกิจกรรม แต่นโยบายทางด้าน การเมืองก็มีเหมือนกันแต่จะเข้ามาโดยตรง หรือจากฝ่ายกิจการพลเรือน เสนาธิการ หรือ ผู้บัญชาการ โดยส่วนใหญ่ก็มีเข้ามาเรื่อย ๆ แต่ไม่ได้หมายความว่าพลตรี พลโท หรือผู้ใหญ่ คนใดคนหนึ่งเข้ามาสั่งการให้ช่อง 5 เดินตามทิศทางของตัวเอง คงไม่ใช่อย่างนั้น แต่ที่ต้อง ทั่วไปด้วยความเกรงใจอะไรทำนองนั้นนะฮะ ผู้อำนวยการก็จะมองว่าเออ นี่ เขาเป็นพลโท อะไรอย่างนี้ ซึ่งก็ขอมมาแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะให้ทุกอย่าง... (พินิจ, ช่อง 5, สัมภาษณ์)

2.3 สถานะโทรทัศน์ที่อยู่ในระบบรัฐวิสาหกิจ

การจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งขึ้น เพื่อจัดกิจการสื่อสารมวลชนของรัฐบาลให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพถูกต้อง และรวดเร็ว การทำงานของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. จึงมีกรอบการทำงาน ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ บังคับบัญชาสูงสุด ดังนั้น การผลิตรายการข่าวของช่อง 9 จึงต้องผ่านกรอบที่เป็นระบบ ระเบียบของราชการอยู่ด้วย แต่ต่างจากช่อง 11 ตรงที่ว่าช่อง 9 มีรายได้เป็นของตัวเอง

แต่ช่อง 11 ต้องอาศัยงบประมาณของแผ่นดินทั้งหมด เพราะฉะนั้นช่อง 9 จึงค่อนข้างจะมีอิสระในการบริหารงาน เนื่องจากเป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นระบบกึ่งราชการ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติด้านข่าวของช่อง 9 ก็ยังมีความไม่คล่องตัวในบางส่วน เช่น ในกรณีการอนุมัติเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนอกสถานที่ ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 จะต้องอนุมัติผ่านรองผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. แต่ถ้าเป็นการเดินทางไปปฏิบัติงานข่าวในต่างประเทศ จะต้องให้ผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. เป็นผู้อนุมัติ และมีข้อกำหนดวงเงินที่มีอำนาจอนุมัติ ซึ่งถ้าวงเงินเกินจำนวนที่รองผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. จะอนุมัติได้ก็ต้องให้ผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. อนุมัติ และถ้าหากเกินวงเงินที่ผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. อนุมัติได้ ก็ต้องนำเรื่องเข้าคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางในการปฏิบัติงาน อ.ส.ม.ท. เป็นรัฐวิสาหกิจที่เบี่ยงงบประมาณผ่านกระทรวงการคลัง มีสวัสดิการแบบราชการ ปัญหาที่เกิดจากความล่าช้าในการจัดซื้อ ต้องอาศัยขั้นตอนของระบบราชการ... (ถาวร นาคบุตร, ช่อง 9, สัมภาษณ์)

จึงอาจกล่าวได้ว่า ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. มีกรอบในการปฏิบัติงานตามระเบียบแบบกึ่งราชการ ซึ่งเป็นผลให้การดำเนินงานด้านข่าวขาดความคล่องตัวในบางกรณี ซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการณ์ในการผลิตข่าวขึ้นนั้นได้ เพราะความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของงานด้านงานข่าวที่จะทำให้ข่าวมีคุณค่า นอกจากนั้น การที่ประธานกรรมการของ อ.ส.ม.ท. ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุด มีความใกล้ชิดกับศูนย์กลางการบริหารหรือรัฐบาลมาก ทำให้การปฏิบัติงานข่าวขาดความเป็นอิสระและมักจะถูกมองจากประชาชนทั่วไปว่า ช่อง 9 เสนอข่าวที่โน้มเอียงไปทางรัฐบาล ขาดความเป็นกลาง แต่หลังยุค รสช. (กุมภาพันธ์ 2534) เป็นต้นมา ก็ได้มีการลดบทบาททางการเมืองใน อ.ส.ม.ท. ลง โดยให้ข้าราชการประจำเข้ามาบริหาร จึงได้มีการแต่งตั้งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และมีการแก้ไขพระราชกฤษฎีกา ให้อำนาจประธานค่อนข้างมากในการเป็นผู้กำหนดนโยบายหลัก หรือทิศทางในการบริหาร แต่อย่างไรก็ตาม รัฐมนตรีก็มีอำนาจยับยั้ง ในเรื่องที่เห็นว่า ประธานกรรมการตัดสินใจที่ไม่ถูกต้องด้วยเช่นกัน จึงถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการผลิตข่าวในแง่ที่ทำให้กรอบของการปฏิบัติงาน มีโครงสร้างต่าง ๆ เป็นตัวถ่วงดุลย์ ตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา และมีความเป็นธรรม เป็นกลางมากขึ้น

2.4 สถานีโทรทัศน์ที่เอกชนดำเนินการ

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ดำเนินกิจการโดยบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีบริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนต์ จำกัด เป็นบริษัทเอกชนที่เข้ามาดำเนินการผลิตรายการและข่าว สถานีโทรทัศน์ทั้งสองสถานีนี้ค่อนข้างจะมีอิสระในการทำงานสูงกว่าสถานีอื่น ๆ เนื่องจากมีความคล่องตัวในระบบของการทำงาน และผู้บริหารสูงสุดของบริษัทสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากหน่วยงานอื่นใด

ดังนั้น การดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการขออนุมัติต่อผู้บริหาร ก็มักจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว

...อย่างผมไปเขมรเนี่ย ผมก็ทำโครงการเสนอเขาไปบอกว่าเหตุการณ์เขมรเป็นยังไง ทำไมเราถึงต้องเอาไอบีเข้าไป พอเขาอนุมัติมาก็ทำเรื่องอีกเรื่องขึ้นไปอีก บอกรายละเอียดขอไปได้หมดเลยถ้าช่องอื่น...เท่าที่คุยกัน ถ้าเป็นราชการจะยาก เครื่องมือเราพร้อมหมดขออะไรได้หมด... (สุภาพชาย บุตรจันทร์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

...การทำงานก็ไม่ค่อยมีปัญหา ทำเรื่องขอไป ถึงผู้บริหารเขาก็เซ็นลงมาแล้ว เราก็ดำเนินการต่อ... (พรหมทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

จากลักษณะดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เมื่อระบบการทำงานมีความคล่องตัว ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตข่าวก็ย่อมจะมีมากขึ้นตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการพัฒนางานด้านข่าวของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จนได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่งจากประชาชนมาโดยตลอด

ในกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ย่อมต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอนด้วยกันนับตั้งแต่การกำหนดประเด็นในการทำข่าว การมอบหมายให้ผู้สื่อข่าวและช่างภาพไปสื่อข่าว การเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือในการเดินทางไปสื่อข่าว การสื่อข่าว การส่งเทปข่าวกลับมายังสถานี ตลอดจนการตัดต่อภาพ การเขียนสคริปต์ข่าว และการนำเสนอ

ข้าวออกอากาศในขั้นตอนสุดท้าย ในกระบวนการเหล่านี้เมื่อกรอบที่เป็นระบบบริหารและกฎระเบียบของเอกชนเอื้ออำนวยต่อการทำงาน ขั้นตอนต่าง ๆ ก็จะเป็นไปโดยง่าย เป็นอิสระ และคล่องตัว ทั้งในแง่ของการอนุมัติงบประมาณในการผลิตข้าว การจัดหาอุปกรณ์ ได้แก่ กล้องถ่ายภาพ ข้าว เครื่องบันทึกภาพ เครื่องมือตัดต่อภาพ เป็นต้น รวมไปถึงการสรรหาบุคลากรเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข้าวที่มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถแข่งขันในด้านการผลิตข้าวกับสถานีอื่น ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม ช่อง 3 ซึ่งมีเอกชนเป็นเจ้าของ ก็เคยประสบปัญหาการลาออกของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข้าว เนื่องจากระบบการบริหารงานที่ยังไม่ดีพอ เงินเดือนและสวัสดิการ เมื่อเปรียบเทียบกับช่องอื่น ๆ แล้วจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า แต่ปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนและสวัสดิการของพนักงาน ปัญหาการลาออกจึงลดน้อยลงไป อันเนื่องมาจากความคล่องตัวของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในระบบที่เอกชนเป็นเจ้าของให้เป็นไปตามแนวทางที่ตนเองต้องการ และก่อให้เกิดผลดีต่อการสร้างสรรค์งานข้าวได้มากขึ้น

...เมื่อก่อน ช่อง 3 ก็มีปัญหาเรื่องคนลาออกเยอะ เพราะไปหาข้าวด้วยกัน แล้วเพื่อนชวนไปทำงานที่อื่นด้วยกันบ้าง เขาก็ไป แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมีแล้ว เขาเริ่มปรับปรุงเรื่องเงิน เรื่องสวัสดิการ ก็ดีขึ้น ... (พรรณทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

2. ประเพณีปฏิบัติ

เมื่อนโยบายและจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน เปิดกว้างให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ในอันที่จะผลิตงานข่าวให้ปรากฏสู่สายตาผู้ชม จึงน่าที่จะเรียกได้ว่า ทุกคนมีอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ แต่การถกกลับไม่เป็นเช่นนั้น ด้วยเหตุผลที่ว่าสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง เป็นสถานที่ควบคุมโดยรัฐ เพียงแต่ว่าจะเป็นรัฐส่วนไหนเท่านั้นเอง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว จึงต้องอิงอยู่กับองค์กรและหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลนโยบายขององค์กร ในหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกอฟฟ์แมน (Goffman, 1974) ที่ได้อธิบายเรื่องการท้าวข่าวไว้ในงานเรื่อง "Frame Analysis" ที่ว่า นักข่าวหรือบรรณาธิการข่าว จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ 'Frame' ซึ่งเป็นแนวทางหรือหลักใหญ่ ๆ ที่องค์กรกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการพิจารณา ตัดสินใจ หรือจัดการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น หากพิจารณาผลประโยชน์ของเจ้าของสื่อหรือองค์กรที่ควบคุมดูแลนโยบาย จะพบว่า กลุ่มคนที่เป็นเจ้าของสื่อประเภทโทรทัศน์นั้น ได้แก่ รัฐบาล ที่มีวัตถุประสงค์บางประการทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในลักษณะที่ตอบสนองและเอื้ออำนวยประโยชน์เฉพาะกลุ่มเป็นส่วนมาก สำหรับในสังคมของประเทศโลกที่สามนั้น ผู้สื่อข่าวหรือบรรณาธิการจะใช้ดุลยพินิจหรือสามัญสำนึกส่วนบุคคล ในการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวในการนำเสนอ ซึ่งเรียกว่า strip

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวแต่ละสถานี ถ้าพิจารณาตามหลักการทั่ว ๆ ไป จะเห็นว่า ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม นโยบาย กฎ ข้อบังคับของสถานี และอยู่ในขอบเขตของจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน แต่จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์คำบอกเล่าของผู้บริหารงานด้านข่าว และผู้เกี่ยวข้องด้านงานข่าวของแต่ละสถานี ตลอดจนพิจารณาจากเนื้อหาสาระรายละเอียดการนำเสนอข่าวแล้ว พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวจะยึดถือนโยบาย กฎ ข้อบังคับ และจรรยาบรรณเป็นหลัก แต่จะผันแปรและแตกต่างกันไปตามสถานการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้น หรือที่เป็นอยู่ ในสถานีโทรทัศน์แต่ละสถานี ตามลักษณะของนโยบายแผนขององค์กรผู้ควบคุมดูแล และจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงนโยบายแฝงขององค์การผู้ควบคุมดูแล และจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่น่าสนใจ เกิดหลายประการเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวในรอบสัปดาห์ของสถานีโทรทัศน์ที่นำมาเป็นตัวอย่าง 4 ช่อง ซึ่งปรากฏในภาคผนวก โดยนำเสนอตั้งแต่วันที่ 6-12 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อไป

จากการพิจารณาเปรียบเทียบข่าวที่แต่ละสถานีนำเสนอออกอากาศในช่วงนี้ สามารถแบ่งแยกประเด็นในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ข่าวที่เสนอซ้ำกันทุกช่อง มีข่าวสำคัญที่แต่ละสถานีเสนอเป็นข่าวเด่นประจำวันดังต่อไปนี้

1. ข่าวนายมนตรี พงษ์พานิช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ลาออกจากคณะกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติ ซึ่งเกี่ยวโยงถึงกรณีการคืนทรัพย์สินแก่นักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์ด้วย ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางแสดงการเสนอข่าวเกี่ยวกับนายมนตรี พงษ์พานิช ลาออกจากคณะกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติ และข่าวการคืนทรัพย์สินแก่นักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์

สถานี	วันที่ออกอากาศ	ลำดับข่าว	รวมเวลาออกอากาศ (นาที)
5	6 ก.ค. 36	2,3	3.19
	7 ก.ค. 36	1,2	4.04
	8 ก.ค. 36	3,4,5	5.53
	9 ก.ค. 36	1,2	3.27
	10 ก.ค. 36	1,2	4.05
	11 ก.ค. 36	8	1.30
	12 ก.ค. 36	2,3	3.09

ตารางที่ 6 (ต่อ)

สถานี	วันที่ออกอากาศ	ลำดับข่าว	รวมเวลาออกอากาศ (นาที)
7	6 ก.ค.36	1,2,7,8	5.48
	7 ก.ค.36	1	12.12
	8 ก.ค.36	9	9.10
	9 ก.ค.36	4,5,6,7	6.30
	10 ก.ค.36	3,4,5,6,7,8,9,10	11.07
	11 ก.ค.36	-	-
	12 ก.ค.36	6,7,8,9	6.52
9	6 ก.ค.36	1	1.27
	7 ก.ค.36	1,2,3,4,5	8.14
	8 ก.ค.36	8	2.34
	9 ก.ค.36	1	1.05
	10 ก.ค.36	4,5,6,7	10.04
	11 ก.ค.36	1,2,3	7.25
	12 ก.ค.36	1,2,3,4,5	12.46
11	6 ก.ค.36	1,3,4	4.42
	7 ก.ค.36	-	-
	8 ก.ค.36	-	-
	9 ก.ค.36	1	3.14
	10 ก.ค.36	- (ขาดข้อมูล)	-
	11 ก.ค.36	2,3,4,5,6	6.47
	12 ก.ค.36	1,2	4.12

จะเห็นได้ว่าสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี ต่างก็ให้ความสำคัญต่อข่าวนี้ เป็นข่าวเด่นในรอบสัปดาห์ เพราะมีการเสนออย่างต่อเนื่อง และเป็นข่าวอยู่ในอันดับต้น ๆ ของแต่ละวัน ยกเว้นวันที่ 8 และวันที่ 11 ที่จะชนกับข่าวด่วนประจำวัน นั่นคือข่าวการเสียชีวิตของท่านพุทธทาส และข่าวการเลือกตั้งซึ่งมีขึ้นวันที่ 11 กรกฎาคม อย่างไรก็ตาม แนวโน้มในการเสนอข่าวนี้ของแต่ละสถานีก็ยังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เช่นเช่น มีการถามความเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ฟังความเห็นหลาย ๆ แง่มุม เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องการเมืองระดับชาติ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพของรัฐบาลที่ปกครองบ้านเมืองอยู่ในขณะนี้ และอาจเป็นไปได้ว่า ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของนายมนตรี พงษ์พานิช ครั้งนี้ ถือเป็น การเปลี่ยนแปลง หรือเป็นความแตกแยกทางการเมืองในคณะรัฐบาล ครั้งสำคัญ ที่ประชาชนคงจะให้ความสนใจติดตาม โดยฝ่ายข่าวของแต่ละสถานีเองก็ยึดหลักคุณค่าของความเป็นข่าวในลักษณะเดียวกัน คือ ถือว่าข่าวนี้เป็นข่าวที่มีความสำคัญ (Prominence) ภาพที่ปรากฏออกมาบนจอโทรทัศน์ของแต่ละสถานีจึงมีความใกล้เคียงกันทั้งด้านเนื้อหา บุคคลที่ให้สัมภาษณ์ และความต่อเนื่องของการเสนอข่าว ยกเว้นช่อง 11 เท่านั้น ที่ขาดความต่อเนื่องในการเสนอข่าว หากผู้ชมคนใดที่ติดตามข่าวช่อง 11 ก็อาจจะเกิดความรู้สึกกระวนกระวายได้ว่า ในช่วงวันที่ไม่มีข่าวเสนอนั้นเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง ซึ่งถ้าขาดความต่อเนื่องนานเกินไป อาจส่งผลเสียต่อความรู้สึกของผู้ชมจนอาจหมดความสนใจต่อข่าวนี้ไปเลยก็ได้ หากพิจารณาในแง่คุณค่าของข่าวจะพบว่า การเสนอข่าวนี้มีความหลากหลายทางความคิดเห็น ที่ผู้สื่อข่าวพยายามนำมาเสนอให้สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน จึงเกิดความสมดุลย์ของข้อมูลในระดับหนึ่ง

2. ข่าวการมรณภาพของท่านพุทธทาสภิกขุ และข่าวการเสียชีวิตของนายบัณฑิต บุญยะปานะ ปลัดกระทรวงการคลัง ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตารางแสดงการเสนอข่าวเกี่ยวกับการมรณภาพของท่านพุทธทาสภิกขุ และ ข่าวการเสียชีวิตของนายบัณฑิต บุญยะปานะ ปลัดกระทรวงการคลัง

สถานี	วันที่ออกอากาศ	ลำดับข่าว	รวมเวลาออกอากาศ (นาที)
5	8 ก.ค. 36	1,2	7.39
	9 ก.ค. 36	3	3.26
	10 ก.ค. 36	17	1.30
	12 ก.ค. 36	11	1.22
7	8 ก.ค. 36	1,2,3,4,5,6,7,8	17.45
	9 ก.ค. 36	1,2,3	4.44
	10 ก.ค. 36	11,12	3.30
9	8 ก.ค. 36	1,2,3,4,5,6,7,11	15.12
11	8 ก.ค. 36	1	1.52

ข่าวที่ปรากฏดังตารางที่ 7 นี้ เป็นข่าวด่วนที่มีความสำคัญต่อความรู้สึก และความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทั้งยังมีความสำคัญต่อการบริหาร บ้านเมือง และกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับประเทศด้วย ซึ่ง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวทุกช่อง ต่างถือเป็นความสูญเสียครั้งสำคัญอย่างปัจจุบันทันด่วน ไม่อาจที่จะละเลยต่อการเสนอข่าวได้ ทุกสถานีจึงเสนอเป็นข่าวลำดับที่ 1 ในวันแรกที่ เกิดเหตุการณ์ คือวันที่ 8 กรกฎาคม และมีการเสนอประวัติผู้เสียชีวิตอย่างละเอียด ทั้งยัง เสนอความคิดเห็นของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ อีกด้วย โดยช่อง 7 สี ให้เวลาในการ เสนอข่าวมากที่สุด คือ 17.05 นาที รองลงมาคือ ช่อง 9 15.12 นาที ทั้งสอง

สถานีนี้เสนอประเด็นที่หลากหลาย เจาะลึก และมีเนื้อหาละเอียด และช่อง 7 ยังมี การตามข่าวมาเสนอให้ทราบอย่างต่อเนื่องในวันต่อ ๆ มาด้วย ส่วนช่อง 5 ใ้ เวลาในการเสนอในวันแรก 7.39 นาที แต่เสนออย่างต่อเนื่องจนถึงวันที่ 12 กรกฎาคม สำหรับช่อง 11 เสนอเพียงข่าวแรกข่าวเดียว ในเวลา 1.52 นาที การเสนอข่าวนี้จึง แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในนโยบายการเจาะข่าว หรือตามข่าว ของแต่ละช่องเพื่อให้ ได้มาซึ่งเนื้อหาที่สมบูรณ์ ถูกต้อง รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ อันแสดงถึงความพร้อมของ การปฏิบัติงานของฝ่ายข่าว และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และต่อความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชนในชาติ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือผู้ชมนั่นเอง

3. ข่าวการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 1 กรุงเทพมหานคร ดัง ตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 1 กรุงเทพมหานคร

สถานี	วันที่ออกอากาศ	ลำดับข่าว	รวมเวลาออกอากาศ (นาที)
5	7 ก.ค. 36	8,9	1.40
	9 ก.ค. 36	8	1.15
	10 ก.ค. 36	5,6,7,8	7.10
	11 ก.ค. 36	1,2,3,4,5,6,7	13.27
	12 ก.ค. 36	5,6,7,8,10	8.45
7	6 ก.ค. 36	10	1.00
	8 ก.ค. 36	10	1.53
	9 ก.ค. 36	14	1.26
	10 ก.ค. 36	1,2,13	4.24
	11 ก.ค. 36	1	23.00
	12 ก.ค. 36	1,2,3,4,5	7.09

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สถานี	วันที่ออกอากาศ	ลำดับข่าว	รวมเวลาออกอากาศ (นาที)
9	6 ก.ค. 36	7,8	2.35
	10 ก.ค. 36	1,2,3	4.03
	11 ก.ค. 36	5,6,7,8,9,10,11, 12,13,14,15,16,17	20.22
	12 ก.ค. 36	6,7,8	7.05
11	7 ก.ค. 36	6	1.37
	11 ก.ค. 36	1	1.03
	12 ก.ค. 36	3	1.07

การเสนอข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้งของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่อง ก็ยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีช่อง 7 และช่อง 9 เริ่มเสนอมาตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม ซึ่งช่อง 7 เองนั้น ติดตามข่าวการเลือกตั้งมาเสนอเกือบทุกวัน ขาดไปเพียงวันเดียวในหนึ่งสัปดาห์ และในวันเลือกตั้งก็ส่งผู้สื่อข่าวออกไปรายงานยังจุดต่าง ๆ โดยใช้เวลาดังกล่าวของการรายงานข่าวช่วง 19.00 น. ของสถานี มาเป็นการรายงานบรรยากาศหลังทราบผลการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้การเสนอข่าวช่วงนี้ มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับช่องอื่น ส่วนช่อง 9 นั้น ในวันเลือกตั้ง คือวันที่ 11 กรกฎาคม ก็มีการเสนอข่าวอย่างละเอียด แม้จะให้เวลาน้อยกว่าช่อง 7 คือ 23.00 นาที แต่ก็ให้เวลาถึง 20.22 นาที ในการเจาะข่าวผลและบรรยากาศการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ในวันเลือกตั้ง ช่อง 9 ยังเลือกที่จะเสนอข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข่าวความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน เรื่องของการคืนทรัพย์สินนักการเมือง โดยเสนอมาจนถึงข่าวที่ 4 จึงเริ่มข่าวเลือกตั้งที่ข่าวที่ 5 แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่า ช่วงเวลาข่าวของสถานีก่อน 19.00 น. ได้มีการเสนอ

ผลการเลือกตั้งไปบ้างแล้ว ซึ่งทุกสถานีรายงานผลไปให้ผู้ชมทราบบ้างแล้วเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงอาจทำให้บางสถานีเช่นช่อง 9 ไม่ได้นำข่าวผลการเลือกตั้งมาเป็นข่าวลำดับที่ 1 ของวันนั้น ส่วนช่อง 5 ก็เสนอข่าวมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม แม้จะให้เวลาไม่มากเท่าช่อง 7 และช่อง 9 แต่ก็มีติดตามข่าวมาเสนอโดยตลอด และหลังวันเลือกตั้ง คือวันที่ 12 ทุกช่องก็ได้นำควันทรงจากการเลือกตั้ง รวมทั้งวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งมาให้ผู้ชมได้ทราบด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรายงานข่าวที่ต่อเนื่อง รวดเร็วทันใจ และสร้างให้บรรยากาศของเหตุการณ์มีความตื่นตันทื่นน่าสนใจตลอดเวลาด้วย ทั้งยังเป็น การกระตุ้นให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความสำนึกในหน้าที่ และตื่นตัว ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ของตนเองด้วย อาจกล่าวได้ว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกือบทุกสถานีได้ทำหน้าที่ที่สอดคล้องกับ นโยบายขององค์กรที่ต้องการเสนอข่าวที่ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นธรรม เป็นกลาง และยึดหลัก จรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนในการปฏิบัติงานด้วย แต่จะทำได้มากบ้าง น้อยบ้าง แตกต่างกันไปตามความพร้อมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในระบบการบริหารของแต่ละสถานี ดังได้กล่าวไปแล้ว

ข่าวที่เสนอเป็นบางช่อง

ข่าวที่เสนอเป็นบางช่องหรือบางสถานีนี้ ได้แก่

1. ข่าวการค้าอาวุธของกองทัพ เสนอโดยช่อง 5 วันที่ 6 ก.ค.36
2. ข่าวการปักปันเขตแดนไทย - มาเลเซีย เสนอโดยช่อง 5 วันที่ 6 ก.ค.36
3. ข่าวการตรวจเยี่ยมที่พักทหาร เสนอโดยช่อง 5 วันที่ 7 ก.ค.36
4. ข่าววันสถาปนากรมทหาร เสนอโดยช่อง 5 วันที่ 7 ก.ค.36
5. ข่าวการปลูกป่าของกองทัพบก เสนอโดยช่อง 5 วันที่ 9 ก.ค.36
6. ข่าวการอบรมการข่าวทหาร เสนอโดยช่อง 5 วันที่ 12 ก.ค.36
7. ข่าวการแข่งขันตะกร้อนักเรียนอาเชียน เสนอโดยช่อง 11 วันที่ 9 ก.ค.36
8. ข่าวการสัมมนาคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เสนอโดยช่อง 11 วันที่ 9 ก.ค.36
9. ข่าวการแข่งขันชีววิทยาโอลิมปิกระหว่างประเทศ เสนอโดยช่อง 11 วันที่ 8 ก.ค.36

10. ข่าวอุบัติเหตุรถทัวร์ชนรถบัส เจ็บ 22 ศพ ที่จ.สระบุรี เสนอโดยช่อง 7 วันที่ 7 ก.ค.36
11. ข่าวบรรยายการหาเสียงของทั้งสองฝ่าย เสนอโดยช่อง 7 วันที่ 8 ก.ค. 36
12. ข่าวพบบงเหลื่อมขนาดกลางที่กระทรวงการคลัง เสนอโดยช่อง 7 วันที่ 9 ก.ค.36
13. ช่อง 9 เสนอข่าวภูมิภาค แยกเป็นสัดส่วนชัดเจน โดยเสนอเฉพาะภาคเหนือ ทุกวัน

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าทุกสถานีต่างดำเนินนโยบายของการผลิตข่าวที่คล้ายคลึงกันแต่ในทางปฏิบัติแล้ว แต่ละสถานีจะมีเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอข่าว ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามนโยบายแฝงขององค์กรผู้ควบคุมดูแล และจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

ประเพณีปฏิบัติแยกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 นโยบาย "แฝง" ขององค์กรผู้ควบคุมดูแล

นโยบายลักษณะเช่นนี้ ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในเบื้องต้น แต่มักจะอยู่ในรูปของคำสั่งสั่งผ่านทางผู้บริหารระดับสูง หรือ 'ผู้ใหญ่' โดยทางโทรศัพท์ การบอกเล่า และหนังสือด่วน เช่น การให้ปล่อยข่าวที่ตนเองพอใจ มาประจําในส่วนที่จะสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกได้สะดวกขึ้นหรือการขอร้อง ให้ออกข่าวที่สร้างประโยชน์ต่อตนเองมากกว่าส่วนรวม ก็มีปรากฏแทบทุกสถานี

...มีในรัฐบาลบางรัฐบาล ยกตัวอย่างไม่ได้...เอาอย่างนี้ คือว่า เขาไม่ได้บังคับว่าเราอย่าเสนอพรรคฝ่ายค้าน ยกตัวอย่างนี้แล้วก็แล้วกันเขาไม่ถึงกับบังคับว่าคุณอย่าเสนอพรรคฝ่ายค้านนะ แต่ว่าโอเค คุณเสนอพรรคฝ่ายค้านได้ แต่เวลาผมจะพูดแก้ตัว ผมเต็มทีนะไม่บอกเป็นนัย ๆ มันจะมีเป็นเม็ดมาเลย เรามีหน้าที่เพลย์ออกอย่างเดียว...

(พรรคทพิษย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

...การออกข่าวในลักษณะขอร้องให้ออกข่าว ด้วยเหตุผลบางประการเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ จะไม่ปรากฏโดยตรง เป็นไปในลักษณะบอกผ่านทางผู้ใหญ่ เช่น ไม่พอใจผู้สื่อข่าวก็ให้ไปประจำที่อื่น... (ถวัลย์ศักดิ์ สุชะววรรณ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

ในกรณีของช่อง 9 ผู้บริหารจะพยายามเห็นว่า แม้จะมีคำสั่งจากหน่วยเหนือลงมา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวจะต้องใช้ดุลยพินิจ จิตสำนึก และจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนพิจารณาประกอบกัน และจะมีการขอความเห็นจากเจ้าหน้าที่ในระดับบรรณาธิการแต่ละคนเสียก่อน เพื่อที่จะหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่สุด

...เพียงแต่ว่าในกรอบจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างกันออกไปก็อาจจะมีการพูดคุยกันว่า ทำอย่างไร ข่าวนี้จึงจะออกไปในลักษณะที่สมตลย์หรือเป็นธรรมที่สุด แต่ถ้ามีเหตุการณ์อะไรแล้วมีคำสั่งมา เราก็ต้องทำตามนั้น แต่ผู้ปฏิบัติยังมีจิตสำนึก ซึ่งอาจจะมีความน้อยแตกต่างกันออกไป ซึ่งเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการ แต่ผู้ปฏิบัติเห็นว่าไม่ถูกต้อง ก็อาจจะรวมตัวกันหรือร่วมลงชื่อ เพื่อขอให้ชี้แจงเหตุผล เป็นการทำตามกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้บังคับบัญชาก็ต้องฟังเหตุผล... (ถวัลย์ศักดิ์, อ่างแล้ว)

...มีสื่อแทรกซึมในหมู่ของบุคลากร มีการทำหนังสือฝากจากรัฐมนตรีว่ากรุณาให้บุคคลนี้ขึ้นมาเป็นหัวหน้าตรงจุดนี้ เพราะว่าเขาจะทำงานให้กับพรรคของเรา ... (อัมพวัน เจริญกุล ช่อง 11, สัมภาษณ์)

...มีโทรศัพท์เข้ามาบอกให้ทำข่าวพิธีการของหน่วยราชการต่าง ๆ ข่าวตามใบสั่งก็มีพิธีเปิดสัมมนา ข่าวการประชุม การไปตรวจราชการมอบสิ่งของ ส่วนใหญ่เป็นพวก ส.ส. นักการเมือง มีระดับอธิบดีเราต้องทำตาม ... (ประสิทธิ์ เขยนาค ช่อง 11, สัมภาษณ์)

...มีประเภทขอมมา บางที่อาจเป็นอธิบดีวิธีตัวเองเลย...ท่านอธิบดีก็ถูกขอมมาอีกทีหนึ่ง บางทีก็เป็นคณะกรรมการขอมมาให้ไปทำข่าวการประชุม อธิบดีก็จะไปหาผอ. ผอ.ก็จะไปตะโกนในฝ่ายข่าว ถ้าผ่านมาตามลำดับแบบนี้...เราต้องทำ ถ้าผู้ใหญ่ที่ขอมมาสามารถ

ให้คุณให้โทษเราได้...เราต้องทำ น้อยที่เราไม่ทำ ถือว่าโทรศัพท์ที่โทร. เข้ามาขอ ...เป็นคำสั่งอย่างหนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามโดยธรรมเนียม ทั้ง ๆ ที่ บางทีการโทรศัพท์ สิ่งเข้ามาแบบนั้น ชัดแจ้งกับการทำงานปกติของเรามาก ๆ เลย...

(สมภพ จันทรพิภพ ช่อง 11, สัมภาษณ์)

ในบางกรณี นโยบายแฝงบางอย่าง เป็นประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาโดยไม่ได้มีคำสั่งโดยตรงจากฝ่ายใด หากแต่เป็นการตระหนักถึงสิ่งพึงปฏิบัติโดยอุดมการณ์และจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานนั่นเอง ภายใต้กรอบอันเป็นนโยบายขององค์กร จิตสำนึก และอุดมการณ์ลักษณะนี้ จึงเป็นข้อจำกัดของการเสนอข่าว ที่ทำให้ไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในเหตุการณ์ไม่สงบช่วงเดือนพฤษภาคม (17-20 พฤษภาคม 2536) ซึ่งลักษณะเช่นนี้ จะปรากฏชัดในสถานที่ของทหาร คือ ช่อง 5 และช่อง 7 ... กรอบของเรา คือ ต้องไม่ให้กระทบกับกองทัพแล้วก็มีเป็นเรื่อง ๆ ไปด้วย อย่างเช่น พฤษภาทมิฬ เห็นชัดเจนเลย... (สุทธิ จงเจียมจิตต์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

...บางคนเขาไม่เข้าใจว่าเอ๊ะ! ทำไมถ่ายมาแล้วไม่ได้ออกอากาศหมายถึงคนทั่ว ๆ ไปด้วยที่โทร.เข้ามา เขาก็เอาปืนจ่อหัวผมสิ คุณเอาออกคุณก็ตาย ! คุณต้องเอา मैंนั้น ออกนะ เท मैंนั้นนะ ฉันนำมาให้แล้วต้องเอาออกมาออก คุณถ่ายมาฉันรับหมด นี่คือ ส่วนของกรอบ... (สุภาพชาย บุตรจันทร์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

...นโยบายมันไม่ออกมาเป็นเรื่อง ๆ มันไม่ได้ออกมาเป็นแพ็คเกจเป็นลิขสิทธิ์สำหรับแต่ละปี ผมรับประกันได้เลยว่าไม่มี แต่ที่มันก็คือเราตระหนักว่าโอเคเราจะวิพากษ์วิจารณ์แบบนี้ไม่ได้ หนังสือพิมพ์เขาวิจารณ์ได้ เราตระหนักไว้เองว่า ถ้ามันเป็นอย่างนี้มา เราก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะไปกระทบกับเขา (สุภาพชาย บุตรจันทร์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

ส่วนในสถานที่ที่มีผู้ควบคุมในระดับนโยบายอยู่ในคณะรัฐบาล ก็ต้องคอยระมัดระวัง และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

...ในยุคที่มีการปฏิวัติหรือยึดอำนาจ ก็ต้องปฏิบัติตามกรอบหรือตัวบทกฎหมาย ต้องฟังเสียงผู้ที่สั่งการสูงสุด... (ถวัลย์ศักดิ์ สุชะวรงค์ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

กรอบที่เป็นอำนาจแฝงนี้เอง ที่ปลดทอนจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานชาว ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระเต็มที่ดังได้กล่าวมาแล้ว

ในสังคมข่าวสารของประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยสถานีโทรทัศน์ซึ่ง เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ควรจะเป็นสื่อที่มีอิสระในการนำเสนอข่าวสารอย่างเต็มที่ แต่โดย โครงสร้างของสถานีโทรทัศน์ในบ้านเรา สถานีโทรทัศน์ต่างเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐหรือไม่ก็มี หน่วยงานหลักเข้ามาควบคุมดูแล การครอบงำจึงเกิดขึ้นได้โดยง่าย ส่งผลให้เกิดกรอบ ในการปฏิบัติงานที่ละเอียดซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บ้านเมืองในยุคสมัยใด ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจในงานด้านการสื่อสารมวลชน คิดหวังเพียงแค่จะใช้สื่อที่อยู่ภายใต้ การดูแลของตน เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และความชอบธรรม ความมีอิสระ และเสรีภาพของสื่อมวลชนในยุคนี้สมัยนี้ก็จะเสื่อมถอย ภาพที่ปรากฏออกมาในข่าว ก็จะเป็นเพียงเรื่องราวของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว ที่มบบทบาทในการบริหารบ้านเมือง และคอยชี้แจงข้อข้องใจต่าง ๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามแสดง ความไม่เข้าใจออกมา นอกจากนั้น เท่าที่ผ่านมานี้ในอดีต การชักนำสื่อมวลชนและการใช้ อิทธิพลมืดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของพวกเขาเองก็ยังคงปรากฏอยู่ทั่วไป

กรอบในลักษณะที่เป็นนโยบายแฝงนี้ ทำให้การทำงานขององค์กรผู้ผลิตข่าวไม่เป็น อิสระเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม หากสื่อมวลชนอยู่ในยุคสมัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจ และตระหนักถึงขอบเขต ในการควบคุมดูแลที่เหมาะสม ถูกต้อง รวมทั้งเข้าใจอุดมการณ์ ของสื่อมวลชนด้วย สื่อมวลชนในยุคนี้ สมัยนี้ก็จะมีความมีอิสระนำเสนอข่าวอย่างเต็มที่ ภาพข่าว ที่ปรากฏทางจอโทรทัศน์ ก็จะเป็นภาพที่มีความสมดุลย์ เป็นกลาง และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ผู้สื่อข่าวก็กล้าที่จะค้นหาข้อมูล หรือข้อเท็จจริงมานำเสนอได้ โดยไม่ต้องเกรงอำนาจ จากฝ่ายใด แต่ในประเทศไทยของเรา ลักษณะเช่นนี้ยังไม่มีให้เห็น แม้ว่ารายการข่าว จะพัฒนามากขึ้นจนทุกสถานีต่างยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่า ข่าวในยุครัฐบาลชวน หลีกภัย นี้ ไม่มีการแทรกแซงอำนาจจากฝ่ายใดก็ตาม แต่บุคลากรในระดับผู้บริหาร ก็ยังคงเป็นบุคคลที่ เคยผลิตข่าวมาในรูปแบบเก่า จึงยังคงยึดติดอยู่กับระบบเก่าที่จะต้องระมัดระวังไม่ให้ล้ำเส้น และยังคงเสนอข่าวที่สนับสนุนองค์กรที่ควบคุมดูแลเป็นส่วนใหญ่

เมื่อก้าวถึงเรื่องนโยบายแผน หรือการแทรกแซงอำนาจจากฝ่ายอื่น ๆ ภายนอกองค์กร ก็มักจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวซึ่งต้องใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบในการตัดสินใจคัดเลือกประเด็น เนื้อหาและรูปแบบในการนำเสนอ เพื่อให้ข่าวที่ปรากฏออกมาสู่สายตาประชาชน เป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นธรรม เป็นกลาง และสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กร ดังนั้น จรรยาบรรณจึงถือเป็นประเพณีปฏิบัติที่สำคัญต่อวิชาชีพสื่อมวลชนเช่นตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว เป็นอย่างยิ่ง

2.2 จรรยาบรรณ

เมื่อมีการทำงานร่วมกันของคนจำนวนมาก ก็ต้องมีหลักหรือกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อย และเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กร หรือหน่วยงานให้มากที่สุด เพราะแต่ละคนย่อมจะมีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่ความเป็นมาแตกต่างกัน ดังนั้น จึงมีการตั้งบทจริยธรรม หรือจรรยาบรรณสำหรับหลายวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร และนักหนังสือพิมพ์ หากกล่าวอีกนัยหนึ่ง จรรยาบรรณ ก็คือ หลักจริยธรรม ซึ่งได้ตราขึ้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นธรรมนูญแห่งความประพฤติปฏิบัติอันดีงาม ซึ่งคนในหลายวิชาชีพจะได้ยึดถือเป็นหลักการต่อไป แต่แม้กระนั้นบทจริยธรรมก็ไม่ใช้กฎหมาย เพราะจริยธรรมนั้นอยู่สูงกว่ากฎหมาย ความประพฤติบางอย่างไม่ใช่ผิดกฎหมาย แต่ผิดจริยธรรม หรือใช้จรรยาบรรณตัวอย่าง นักข่าวผู้หนึ่งเป็นชาวอเมริกันผิวขาว ซึ่งมีอคติเกลียดชังนิโกรเป็นทุนเดิม เมื่อเกิดเหตุชวานิโกรฆ่าผู้หญิงผิวขาวตาย เขาได้เลือกเสนอข่าวนี้อย่างจริงจัง โดยเน้นความชั่วร้ายของชวานิโกร โดยเอ่ยถึงความผิดของฝ่ายหญิงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชน, 2532)

ระบบต่าง ๆ ของจรรยาบรรณ

หลักจรรยาบรรณของแต่ละกลุ่มอาชีพในสังคม อาจจะแจกแจงออกได้เป็น 3 ระบบ ดังต่อไปนี้

1. หลักจรรยาบรรณที่ผูกพันกับกฎเกณฑ์ในสังคม (legalistic ethics)

เป็นระบบที่ผูกพันและขึ้นอยู่กับจารีตประเพณี ข้อตกลงทางสังคมหรือขึ้นอยู่กับหลักศีลธรรมในศาสนา ผู้ที่ยึดหลักหรือสร้างหลักจรรยาบรรณขึ้นมาก็คือโดยเหตุผลว่า มันเป็นหลักการซึ่งรับใช้สังคมได้ดีที่สุด และนำประโยชน์สุขมาสู่ประชาชนได้มากที่สุด จรรยาบรรณในระบบนี้เป็นจรรยาบรรณแบบจารีตค่อนข้างเข้มงวด

หากผู้ใดไม่ยอมตกลงอยู่ในจรรยาบรรณที่กำหนดไว้แล้วนี้ ผู้นี้จะถูกมองว่าเป็นผู้ไร้จรรยาบรรณ (unethical) โดยทันที ระบบนี้จะกำหนดจรรยาบรรณที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การละเมิดจรรยาบรรณก็เหมือนกับละเมิดกฎประเพณีของสังคมนั่นเอง ตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยที่นับถือศาสนาอิสลามบางประเทศ ต้องแพร่ภาพพระธรรมศาสนาในศาสนาของตนทุกช่วงเวลาที่กำหนดให้ในแต่ละวัน

2. หลักจรรยาบรรณที่ปราศจากกฎเกณฑ์ (Antinomian ethics)

ระบบนี้จะปฏิเสธจรรยาบรรณภายใต้กฎเกณฑ์อันเคร่งครัด ปฏิเสธมาตรการใด ๆ ที่จะเป็นเครื่องชี้แนะ ระบบมีความเป็นอิสระ ไม่ต้องการกฎเกณฑ์ใด ๆ มีการตัดสินใจในทุกสิ่งทุกอย่างด้วยสามัญสำนึก และสัญชาตญาณของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานชาวเองเขาเอง เช่น เขาตัดสินใจลงภาพเด็กผู้หญิงในช่องสี่เหลี่ยม เพราะเขาเห็นว่าจำเป็น โดยแท้จริงแล้วคนประเภทนี้ไม่ยอมรับจรรยาบรรณทิวใด จะว่าเขาไม่มีจรรยาบรรณ และไม่อาศัยจรรยาบรรณก็ยอมได้ ข้อวินิจฉัยตัดสินของเขาเป็นสิ่งที่คาดคะเนได้ยาก และอาจผิดพลาดในสายตาของคนอื่น มีนักสื่อสารมวลชนหลายคนที่เป็นแบบนี้ คือ พยายามต่อต้านความเข้มงวด หรือกฎหลักของจรรยาบรรณเพราะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องที่สำคัญ

3. หลักจรรยาบรรณที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

เป็นระบบที่ประนีประนอมระหว่าง 2 ระบบข้างต้น ระบบนี้จะไม่ผูกพันกับกฎระเบียบใดอย่างเข้มงวด อาศัยเหตุผลมากกว่าสัญชาตญาณ แต่ก็ยังอาศัยกฎเกณฑ์หรือหลักเกณฑ์ในสังคมอยู่นั่นเอง แต่การอาศัยกฎเกณฑ์นี้อาจจะหักเหออกมาได้ตามสถานการณ์ เมื่อนักสื่อสารมวลชนผู้นั้นพิจารณาด้วยเหตุผลแล้วเห็นว่า ในกรณีนี้จะยึดถือหลักศีลธรรมเช่นนั้นอยู่มิได้

นักสื่อสารมวลชนในระบบนี้ อาจจะบิดเบือนเรื่องราว หรือแม้แต่กล่าวเท็จ หากเห็นว่าการเสนอเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมาจะเกิดผลเสียต่อสถานี หรือต่อประเทศชาติ โดยส่วนรวม ในบางโอกาสบุคคลเหล่านี้อาจจะเห็นว่า จำเป็นที่จะต้องเสนอข่าวสาร บางแง่มุม ทั้งนี้ เขาสามารถชี้แจงเหตุผลของการกระทำของเขาได้ มิใช่เขากระทำไป ด้วยสัญชาตญาณแบบระบบที่สอง

สำหรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวก็เช่นเดียวกัน ข่าวต่าง ๆ นอก จากจะไม่ให้กระทบกระเทือนสถาบันสำคัญในประเทศแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ก็คือเรื่องความ ถูกต้อง ข้อเท็จจริง ความทันต่อเหตุการณ์ และความเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ความถูกต้องของข่าว เป็นเรื่องที่ต้องระวังกันทุกคนที่ร่วมอยู่ในฝ่ายข่าว ตั้งแต่ บรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ ผู้เขียนข่าว ผู้ตรวจแก้ไขข่าวผู้ติดต่อข่าว และผู้ประกาศ หรือผู้รายงานข่าว ข่าวที่ถูกต้องถูกต้องตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มิใช่มีเจตนาที่จะบิดบัง ซ่อนเร้น หรือให้ทราบข้อเท็จจริงแค่บางส่วน ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานข่าวทุกคนตระหนักถึง คือ ความทันต่อเหตุการณ์ หรือทันสมัยจับไวต่อการนำออก เผยแพร่แก่ผู้ชม ทั้งยังคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่มุ่งให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว จะต้องไม่รับหรือหวังว่า จะได้รับผลประโยชน์จากบุคคล หรือสถาบันที่จะปรากฏเป็นข่าว

และเมื่อเอ่ยถึงคำว่า "จรรยาบรรณ" เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ หลายคน ต่างยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่า "จรรยาบรรณ" เป็นเรื่องสำคัญของการปฏิบัติงาน ข่าว และจะยึดถือเป็นหลักปฏิบัติหรือเป็นกรอบในการคัดเลือกข่าวออกอากาศ รวมทั้ง เป็นกรอบในการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง

"จรรยาบรรณ สำคัญมากที่สุด..."

...เราไม่เคยทำเอง ให้คน ๆ หนึ่งพูดสับนาที แล้วให้ฝ่ายตรงข้ามพูดนาทีเดียว โดยจรรยาบรรณของคนหาข่าว เราไม่ทำ... (พรมทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

... เรื่องของจรรยาบรรณ อันนี้สำคัญมาก เพราะผู้สื่อข่าวถูกต่อว่าเรื่องนี้มาก เราจะคุมกันเอง ต้องคุมให้ได้ ช่องไหนจะเป็นแย้งใจไม่เกี่ยว... (สุภาพชาย บุตรจันทร์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

... โฉมเง อ.ส.ม.ท. มีระเบียบปฏิบัติการเสนอข่าว ถ้าบรรณาธิการทำหน้าที่ในเหตุการณ์ปกติหรือไม่ปกติก็ตาม ถ้าตัดสินใจในรอบของจรรยาบรรณแล้ว ผู้บังคับบัญชาทุกระดับตั้งแต่กรรมการบริหาร จะต้องปกป้องการปฏิบัติงานของเขา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ เป็นสิ่งที่ อ.ส.ม.ท. ใช้เพียงแห่งเดียว... (ถวัลย์ศักดิ์ สุขะวรรณ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

... คำนึงถึงวิชาชีพการรับรู้ข่าวสาร และความเท่าเทียมกัน จรรยาบรรณของงานสื่อสารมวลชนเป็นกรอบที่พึงปฏิบัติ คือต้องมีความเสมอภาค ไม่ลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่นำอารมณ์ของตนเองเข้าไปใส่ในงานข่าว... (ถาวร นาคบุตร ช่อง 9, สัมภาษณ์)

... ในการทำงาน จรรยาบรรณค่อนข้างจะสำคัญสำหรับที่นี่ เพราะถ้าเรามองภาพตอนนี้ที่ออกมาของแต่ละช่อง บางครั้งเขาอาจจะไม่ค่อยคำนึงถึง แต่เราไม่ค่อยจะสาวเข้าไปลึก ไม่จับแพะชนแกะ เพราะเราคำนึง และมีการบอกเล่าจากผู้ที่มีประสบการณ์มาก ๆ ทานคงว่า เฮ้ย! อย่างนี้ไม่ไหวนะ ลดดีกรีหน่อยนะ เป็นเพราะเป็นระบบราชการด้วยก็มีส่วน... (สมภพ จันทร์พัก ช่อง 11, สัมภาษณ์)

จากการศึกษาการบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว พบว่าทุกสถานีมีความเห็นที่ตรงกันคือ จรรยาบรรณมีความสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงของแต่ละสถานี กรอบที่เป็นจรรยาบรรณ กลับมีการบิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่างที่พบในการวิเคราะห์รายละเอียดการนำเสนอเนื้อหาข่าว

ช่อง 5 จะยึดถือนโยบายของตนเองเป็นหลักในการผลิตข่าว กล่าวคือ เป็นเครื่องมือในการแจ้งข่าวให้ทหารและประชาชนที่เกี่ยวข้องทราบ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในกรอบที่เป็นนโยบายกลับไม่ได้ระบุให้ทราบว่า การปฏิบัติงานข่าว จะต้องยึดถือจรรยาบรรณเป็นหลักประกอบกันไปด้วย จึงเห็นได้ว่าข่าวที่ปรากฏออกมาในแต่ละวัน จะมีข่าวทหารและข่าวของส่วนราชการอื่น เช่น กรมตำรวจ มากกว่าช่องอื่นทั่วไป คือมีข่าวทหารถึง

23 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และมีชั่วโมงตำรวจถึง 17 ชั่วโมง ใน 1 สัปดาห์ และมักจะมุ่งเน้นชั่วโมงที่เป็นงานพิธีและการประชุมต่าง ๆ ของทหาร ทั้งทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ จนบางครั้งทำให้การเสนอข่าวฝ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ฝ่ายรัฐบาลต้องลดน้อยลงไป โดยพันเอกวิทยา งามกาละ อดีตหัวหน้าฝ่ายข่าวช่อง 5 ได้กล่าวถึงเรื่องการข่าวทหารว่า "ถือเป็นหน้าที่ที่เราต้องส่งผู้สื่อข่าวไปทำข่าว"

อย่างไรก็ตามการผลิตข่าวของทุกสถานี ต่างก็ยึดถือกรอบที่เป็นนโยบายของสถานี เป็นแนวทางหลัก และมีนโยบายแฝงเข้ามาเป็นกรอบในการปฏิบัติในบางสถานการณ์ด้วย โดยมีจรรยาบรรณเป็นกรอบอีกชั้นหนึ่งในการพิจารณาตัดสินใจในกรณีที่ปราศจากการแทรกแซงหรือการใช้อิทธิพลสั่งการจากบุคคลภายนอก แต่หากมีการแทรกแซงจากภายนอกเมื่อใด จรรยาบรรณก็มักจะถูกมองข้ามไปเสมอ

มีข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 เป็นสถานีเดียวที่ได้มีการกำหนดหลักการในการพิจารณาตัดสินใจไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่เกิดการแทรกแซงจากภายนอก กล่าวคือ เมื่อมีการแทรกแซงโดยอิทธิพลภายนอก ให้ยึดอุดมการณ์และจรรยาบรรณไว้เป็นหลักในการตัดสินใจ

...5.2 อ.ส.ม.ท. พึงพยายามรักษาแนวทางการเสนอข่าว ตามหลักการในข้อ 4 และอุดมการณ์ของสื่อสารมวลชนที่ดีและยึดหลักจรรยาบรรณ โดยเฉพาะในส่วนของความถูกต้อง เป็นธรรมและเป็นกลาง ในการเสนอข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน เพื่อประกอบการใช้วิจารณญาณของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข... (ระเบียบปฏิบัติของ อ.ส.ม.ท.)

อย่างไรก็ตาม สถานีอื่น ๆ แม้จะไม่มีข้อกำหนดไว้ในลักษณะข้างต้น แต่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวในระดับผู้บริหารทุกคน ต่างยืนยันว่าตนเองยังคงยึดถือจรรยาบรรณไว้เสมอ